

Vlaams
Parlement

ingediend op **1129** (2016-2017) – Nr. 2
11 september 2017 (2016-2017)

Verslag van de hoorzittingen

namens de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
uitgebracht door Griet Coppé

over de conceptnota voor nieuwe regelgeving

van Lorin Parys, Tine van der Vloet, Elke Sleurs, Peter Persyn,
Lies Jans en Danielle Godderis-T'Jonck

betreffende het activeren van reserves
voor investeringen in het welzijnsbeleid

Samenstelling van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin:

Voorzitter: Bart Van Malderen.

Vaste leden:

Danielle Godderis-T'Jonck, Lies Jans, Lorin Parys, Peter Persyn, Elke Sleurs, Tine van der Vloet;
Griet Coppé, Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
Freya Saeys, Martine Taelman;
Freya Van den Bossche, Bart Van Malderen;
Elke Van den Brandt.

Plaatsvervangers:

Björn Anseeuw, Vera Celis, Cathy Coudyser, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester,
Manuela Van Werde;
Sonja Claes, Dirk de Kort, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
Jo De Ro, Emmily Talpe;
Jan Bertels, Bert Moyaers;
Elisabeth Meuleman.

Toegevoegde leden:

Ortwin Depoortere.

Documenten in het dossier:

1129 (2016-2017) – Nr. 1: Conceptnota voor nieuwe regelgeving

INHOUD

I.	Uiteenzetting door Hendrik Delaruelle, algemeen directeur Vlaams Welzijnsverbond, en Peter Degadt, gedelegeerd bestuurder Zorgnet-Icuro... 4	
1.	Kwantitatieve analyse..... 4	
1.1.	Definitie van reserves..... 4	
1.2.	Hoe staan de vzw's ervoor?..... 5	
1.3.	Continuïteit van de dienstverlening bij wegvallen van subsidies 5	
2.	Inhoudelijke analyse 6	
2.1.	Infrastructuurfonds? 6	
2.2.	Sociaal ondernemerschap 7	
3.	Besluit 8	
II.	Vragen van de leden 9	
III.	Uiteenzetting door Ann Gaublomme, directeur, en Wim Van Opstal, adviseur Innovatie en Ondernemerschap, Verso 13	
1.	Voorstelling 13	
2.	Investeren in een inclusieve samenleving 13	
3.	Aantrekken van middelen..... 14	
4.	Aandacht voor flankerend beleid 15	
5.	Lessen uit de financiële crisis..... 15	
6.	Social Impact Bonds..... 16	
IV.	Uiteenzetting door Jozef De Witte, voorzitter van SOM, de federatie van sociale ondernemingen vzw 17	
V.	Vragen van de leden 18	
VI.	Uiteenzetting door Francis Rysman, bedrijfsrevisor kantoor Vandelanotte .. 21	
1.	Aandachtspunten 21	
VII.	Uiteenzetting door Werner Decrem, Participatiemaatschappij Vlaanderen .. 25	
1.	Missie PMV 25	
2.	Zorg en welzijn..... 25	
3.	Businesscase voor een fonds 26	
4.	Aanbod voor zorg- en welzijnsorganisaties 27	
5.	Aanbod voor beleggers 27	
6.	Werking van het fonds..... 27	
7.	Conclusie 28	
VIII.	Vragen van de leden 28	
IX.	Uiteenzetting door Gino Vannieuwenhuyze, Vereniging van erkende diensten voor gezinszorg 31	
1.	Vlaamse Vereniging van de diensten voor gezinszorg 31	
2.	De reserves van de diensten gezinszorg..... 31	
3.	Reserves, what's in a name? 32	
4.	Besluit 33	
	Gebruikte afkortingen..... 34	

Op 7 en 21 juni 2017 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin twee hoorzittingen over de conceptnota voor nieuwe regelgeving betreffende het activeren van reserves voor investeringen in het welzijnsbeleid.

Tijdens de eerste hoorzittingen hoorde de commissie Hendrik Delaruelle, algemeen directeur Vlaams Welzijnsverbond; Peter Degadt, gedelegeerd bestuurder Zorgnet-Icuro; Ann Gaublomme, directeur, en Wim Van Opstal, adviseur Innovatie en Ondernemerschap, Verso; en Jozef De Witte, voorzitter van SOM, de federatie van sociale ondernemingen vzw.

Tijdens de tweede hoorzitting hoorde de commissie Francis Rysman, bedrijfsrevisor, kantoor Vandelanotte; Werner Decrem, Participatiemaatschappij Vlaanderen; en Gino Vannieuwenhuyze, Vereniging van erkende diensten voor gezinszorg.

I. Uiteenzetting door Hendrik Delaruelle, algemeen directeur Vlaams Welzijnsverbond, en Peter Degadt, gedelegeerd bestuurder Zorgnet-Icuro

Hendrik Delaruelle legt uit dat het Vlaams Welzijnsverbond een progressieve en pluralistische koepel is van zowat 750 sociaal ondernemers die actief zijn in drie sectoren: jeugdhulp, kinderopvang en personen met een handicap. Ze vertegenwoordigen voorlopig nog allemaal vzw's.

Peter Degadt situeert Zorgnet-Icuro in drie sectoren: ouderenzorg, de Vlaamse ziekenhuizen, die allemaal aangesloten zijn, en geestelijke gezondheidszorg, met de ziekenhuizen die nog grotendeels federaal zijn, maar ook de cgg's die een Vlaamse bevoegdheid zijn sinds 1980.

1. Kwantitatieve analyse

1.1. Definitie van reserves

Het was schrikken toen de media meldden dat de organisaties voor 2 miljard euro aan slapende reserves hebben. Dat is niet de realiteit en er is verkeerd gedefinieerd door de administratie van de Vlaamse Gemeenschap. Een winkelier boekt aan de passiefzijde van zijn balans de tegenwaarde van zijn startkapitaal. Dat is eigen vermogen. Verder is er aan de passiefzijde het vreemd vermogen. Dat omvat leningen bij de bank om een onderneming te runnen. Die moeten worden terugbetaald. Aan de passiefzijde wordt niet alles wat zelf is ingebracht zomaar als reserve beschouwd. Dat kan een ondernemer niet zonder meer uitgeven. Bovendien worden bestemde fondsen gereserveerd voor zaken die zich kunnen voordoen, zoals een slecht jaar of subsidies die wegvallen. Het is een verplichting om een sociaal passief op te bouwen gelijk aan een aantal maanden loon om voorbereid te zijn op een faillissement. Het behoort tot het eigen vermogen van de passiefzijde en is bestemd. Dat staat niet gelijk met reserves. Op basis van de analyse van de administratie van de Vlaamse Gemeenschap komt de conceptnota tot een som van 1,3 miljard euro. Peter Degadt stelt evenwel duidelijk dat een boekhoudkundig correcte berekening moet vertrekken van de actiefzijde van de balans en niet de passiefzijde. Aan de actiefzijde staat hoeveel liquide centen er zijn. De beleggingen worden er opgeteld, de liquide middelen, de voorraden, de vorderingen op hoogstens één jaar mogen erbij en de schulden op korte termijn moeten worden afgetrokken. Voorts moet er een verplichte provisie worden aangelegd voor te voorziene uitgaven. Dat zijn uiteindelijk geen slapende reserves, maar wakkere reserves: het geld dat een ondernemer vrij ter beschikking heeft en kan investeren. Ze bedragen 700 miljoen euro en niet 1,3 miljard euro. Dat bedrag komt neer op ongeveer 1 miljoen euro per vzw.

1.2. Hoe staan de vzw's ervoor?

Hendrik Delaruelle zegt dat de conceptnota aantoont dat een op vier voorzieningen het boekjaar afsluit met verlies en er niet toe komt om een positief resultaat te genereren. Aanleggen van reserves is voor die vzw's uitgesloten. De sector staat voor grote transities en dat is dus geen goed nieuws.

De gemiddelde rentabiliteit ligt op 1,39 percent: de verhouding van het resultaat ten opzichte van de opbrengsten. Door het bedrijfsresultaat te vergelijken met de bedrijfsopbrengst daalt de rentabiliteit tot 0,7 percent of net iets beter dan break-even. Voor een bedrijf is dat bijna lachwekkend.

De wakkere reserves ten belope van 0,7 miljard euro afzetten tegen de bedrijfsopbrengsten levert een percentage van 16 percent op aan totale bedrijfsopbrengsten. 20 percent mag worden beschouwd als voldoende buffer voor het financiële beleid op lange termijn, aldus de conceptnota. Daaraan komt de sector niet.

De drie opgesomde elementen geven duidelijk aan dat de financiële situatie van de voorzieningen veeleer zorgwekkend is dan geruststellend.

In februari 2015, en enkel op basis van bij VIPA ingediende dossiers, bedragen de reële bouwplannen 2 miljard euro. Er zou iets minder dan 1 miljard euro eigen inbreng zijn. De plannen die zijn ingediend bij VIPA houden geen rekening met kleinere investeringen en nog niet ingediende plannen. Sommige voorzieningen wachten af vanwege de lange wachtlijst. Om een miljard euro samen te krijgen moet men al heel lang sparen. Elk project wordt voor indiening in detail gescreend door VIPA. VIPA gaat na of de indiener zijn financiële verplichtingen kan nakomen. Een voorziening werkt ook met vreemd kapitaal en daar zit de bank met het vergrootglas op. Nog erger zijn de raden van bestuur. Zij bekijken alles met argusogen en zijn zeer begaan met de continuïteit van dienstverlening.

Met 0,7 miljard euro aan wakkere reserves en 0,5 miljard euro aan provisies voor investeringen, komt men op 1,2 miljard euro. Dat behelst net iets meer dan de helft van eigen inbreng voor de ingediende bouwplannen. Als men dat alles realiseert, dan is dat bedrag op en zijn er geen reserves meer. Bij voorzieningen die er ogenschijnlijk gezond uitzien, slinken de reserves als sneeuw voor de zon eenmaal de werken van start gaan. Als men beleidsplan, visie en toekomstperspectieven van de organisatie erbij haalt, dan wordt duidelijk dat het zelfs krabben wordt om al de ambities waar te maken.

Vlaanderen heeft te kampen met een structurele veroudering van het patrimonium. Dat blijkt ook telkens bij de jaarlijkse analyse van Belfius.

Heel wat zaken in het kader van bouwprojecten worden niet gesubsidieerd, zoals bouwgrond. Interesten op leningen kunnen niet gerecupereerd worden. Recente maatregelen, onder meer inzake klimaatengagementen, betekenen extra kosten. Over verwijdering van asbest wordt kortelings overleg gepleegd. Er zijn hoge verwachtingen en terecht, maar het is niet allemaal te recupereren. Dat maakt de verhouding tussen VIPA en eigen inbreng al gauw op 50/50 in plaats van de vooropgestelde 60/40.

1.3. Continuïteit van de dienstverlening bij wegvallen van subsidies

De spreker weegt de wakkere reserves af tegen de loonlast op maandbasis, met tegen de achtergrond de continuïteit van de dienstverlening. Hoelang zou die dienstverlening aan de burger kunnen doorgaan, mocht alle subsidiëring wegvallen? Tot ieders verbazing gaat men over alle sectoren heen op gemiddeld

minder dan drie maanden teloor. Dat is wat die buffer feitelijk betekent. De negen ckg's steken daar bovenuit, maar dat beïnvloedt het gemiddelde niet al te erg. Ze lijken er goed voor te zitten, maar kunnen pas sinds vier jaar van VIPA-subsidies gebruikmaken. Om te kunnen investeren was er vroeger geen andere mogelijkheid dan grote reserves opbouwen.

De VAPH-sector beschikt over de laagste score en zit al door zijn middelen heen na 1,9 maand. De invoering van de persoonsvolgende financiering zorgt er voor heel wat commotie en onrust. Het is een hele transitie voor de sector en de vergunde zorgaanbieders. Het is een factor die aangeeft hoe precair de situatie is.

2. Inhoudelijke analyse

Peter Degadt zegt dat er wel wat liquide en aanspreekbare middelen zijn. Met de vragen over de besteding ervan is hij tevreden. Er zijn grote verschillen tussen de diverse voorzieningen, maar met wat aan bouwplannen op stapel staat, zit de sector zo door die middelen. Zodra er meer duidelijkheid is over de toekomst van VIPA en de lopende dossiers, worden de reserves nuttig besteed.

Er zijn ook methodologische vragen. Hoe komt het dat men slechts een van initiatiefnemers in de sector welzijn en gezondheid heeft geselecteerd als juridische figuur, met name de vzw's? Hij vraagt zich af waarom er niet kan worden gekeken naar het publieke initiatief. OCMW's hebben net zo goed patrimonium en komen niet aan bod. Commerciële actoren hebben een andere methodiek. Het patrimonium komt doorgaans terecht in een andere vennootschap. Er is alleen zicht op de vzw- of bvba-structuur van de exploitatie van het commercieel initiatief. Dan ziet niemand waar er reserves zitten. Met het geval Senior Assist ziet men dat er onderliggend allerlei constructies zijn tot in fiscale paradijzen toe, zodat middelen die eigenlijk uit de gemeenschap komen, anders besteed en fiscaal geoptimaliseerd worden. De overheid loopt zo inkomsten mis, maar men heeft er eigenlijk geen zicht op. De sector van de vzw's is evenwel volkomen transparant. Ze zijn onderworpen aan het revisoraat en worden streng gecontroleerd. De balansen worden ingediend in de Balanscentrale en sommige nemen vrijwillig deel aan een jaarlijkse financiële benchmark georganiseerd door Belfius. Zij kunnen de financiële toestand in detail toelichten.

De sector gaat en staat ook voor kwaliteit. Er is derhalve een verband tussen de middelen die de overheid ter beschikking stelt en de geleverde kwaliteit. Zorgnet-Icuro is in een kwaliteitssysteem gestapt met zijn leden en raadt dat ten stelligste aan.

De parlementsleden kennen het publiek dat met de sector in contact komt en weten wie erin speelt. Iedereen ziet dus ook dat het gebouwenpatrimonium aan vernieuwing toe is en dat er iets moet gebeuren. De boekwaarde bedraagt slechts 51,54 percent van de initiële aanschafwaarde. Er is nood aan initiatief. De omstandigheden zijn evenwel heel anders dan enkele jaren eerder. Zo is VIPA voor bepaalde deelsectoren bijna geheel weggevallen. Het oude is verdwenen en het nieuwe is er nog niet. De 60-percent dekking is er niet meer en dus moet er meer eigen kapitaal ingebracht worden. De waarborg is verdwenen, wat maakt dat de banken dubbel alert zijn. Het wordt daardoor steeds moeilijker om goede bankkredieten te krijgen. Dat maakt eigen vermogen, solvabiliteit en reserves des te belangrijker.

2.1. Infrastructuurfonds?

Delaruelle gaat in op het voorstel om een infrastructuurfonds op te richten. De vraag die rijst is of zorgaanbieders de rol van de banken moeten overnemen.

Tegelijk rijst de vraag waarom een ontlener via dat kanaal een hogere rendementsvergoeding wil betalen dan via de klassieke marktmechanismen.

De balansstructuur van een vzw verzwakt als ze haar liquide middelen inbrengt in een fonds. De cashreserve gaat in het fonds en zit nog wel in de balans, maar is niet langer liquide. Het komt bij de vorderingen op lange termijn terecht. Als de vzw dan een ander project met eigen middelen kan en wil financieren, is het mogelijk dat de bank oordeelt dat de liquide middelen dermate zijn gedaald dat ze niet langer kredietwaardig is. Blijft de vraag of ze de vorderingen ook terugkrijgt.

De conceptnota laat in het midden hoe dat georganiseerd moet worden en legt die verantwoordelijkheid bij het werkveld. Dat lijkt aangenaam, maar daar is de expertise niet aanwezig. Die moet mogelijk ingehuurd en verzekerd worden. Dat leidt tot dure overhead. Banken beschikken wel over die kennis. Waarom een fonds oprichten zonder over de relevante capaciteiten te beschikken?

De kapitaalsgarantie is ook cruciaal. Niets garandeert dat de middelen beschikbaar zullen zijn op het ogenblik dat een vzw dat nodig acht. Het fonds moet al over heel veel middelen beschikken om de continuïteit en de kapitaalsgarantie te kunnen garanderen. Het moet in staat zijn om een initiatiefnemer de nodige middelen te bezorgen als daarom gevraagd wordt. Er is een tijdstabel nodig om uit te maken wie wanneer wat nodig heeft, en de vraag rijst in hoeverre men garanties heeft als er vervroegd behoeftes zijn aan kapitaal.

Zal het fonds geen aantrekkingspool zijn voor klanten met een risicoprofiel? Worden de goede leerlingen van de klas, die hun reserves in het fonds deponeren niet benadeeld als vooral de minder bijdragenden er een beroep op doen?

2.2. Sociaal ondernemerschap

Peter Degadt komt tot de vraag of Vlaanderen wil bekijken hoe het de zorgsector zo goed mogelijk kan organiseren. In het buitenland is er veel interesse voor de vzw-structuur en hoe dat werkt. Waarom veranderen wat als een sterk punt beschouwd wordt? Internationaal zijn er enerzijds steeds meer overheidsinitiatieven die alsmaar meer in de richting van responsabilisering gaan. Anderzijds zijn er ook commerciële initiatieven waarop de overheid helemaal geen vat meer heeft.

Met het Bismarck-model kent Vlaanderen het beste van twee werelden. Het is een geresponsabiliseerd systeem met initiatiefnemers die maatschappelijk verankerd zijn. Ze opereren vanuit wat ze op het terrein zien en ervaren als ze hun werk doen, en niet vanuit een behoefte aan bouwinvesteringen, noch beursgericht. Dat is een troef die Vlaanderen niet moet prijsgeven. Abstract zou de overheid kunnen aannemen dat de vzw's onderaannemers zijn. Als er dan geld over is, kan de overheid besluiten dat meteen te verminderen. Extreem dromen sommigen ervan dat de vzw's uitvoerder zijn van taken die de overheid liever niet doet. Dat model responsabiliseert evenwel niet. Dat leidt ertoe dat de vzw's zonder meer kosten maken en de factuur naar de overheid doorsturen. Dat is geen goed model. Een andere optie is extreem commercialiseren. Dat gaat niet om een verplegersduo dat een bvba opzet om een woonzorgcentrum uit te baten. Of Solidariteit voor het Gezin en andere organisaties die professioneel te werk gaan. Er is een markt voor commerciële actoren die hoegenaamd geen affiniteit hebben met de lokale gemeenschap en de cultuur van het land. Dat kan uit de hand lopen. Momenteel is er zelfs vrees dat een van de commerciële aanbieders over de kop zal gaan. Wie heeft dan garanties voor de bewoners en voor wie een beroep doet op de welzijnssector?

De missie en visie van vzw's stoelt op sociale doelstellingen. De middelen die worden ingezet, blijven bij die doelen en worden niet aan aandeelhouders uitgekeerd. Het beheer ervan gebeurt als een goede huisvader. Er zijn zeker nog verbeterpunten, maar het geld gaat in elk geval nergens anders heen.

Men vraagt van alle actoren, rechtsvormen en stakeholders uitdrukkelijk volledige transparantie, aangezien het om gemeenschapsmiddelen gaat. Ook een gezonde balansstructuur is essentieel. De gebouwen zijn niet zomaar standaardgebouwen, maar wel de veruitwendiging van een visie op goede en kwaliteitsvolle zorg.

De resolutie betreffende de infrastructuursubsidiëring van woonzorgvoorzieningen (*Parl.St.* VI.Parl. 2012-13, nr. 2078/3) gaat voor een uniforme boekhouding die moet worden geïnstalleerd voordat er investeringsmiddelen worden toegekend. In de woonzorgcentra gaat het dan om de fameuze 5 euro per bewoner per dag. De spreker wijst nog op de argumenten voor een knipperlicht- of monitoringsysteem om op te volgen of de financiële situatie van alle initiatiefnemers transparant genoeg is om te voorkomen dat er iets misloopt.

De overheid moet tijdig kunnen ingrijpen en dat kan enkel met een monitoringstelsel en dus een transparante boekhouding. De uniforme en transparante boekhouding moet gelden voor alle initiatieven in de zorg en niet louter op het niveau van de exploitatie maar ook op het niveau van de onderliggende patrimoniumvennootschappen. Hij pleit voor meer transparantie.

3. Besluit

Hendrik Delaruelle besluit met de mededeling dat de koepelorganisaties bereid zijn na te denken over creatieve en dynamische manieren om investeringsmiddelen te mobiliseren en zo een antwoord te bieden op de enorme zorgnoden van de toekomst. De conceptnota is een verdienstelijke poging om te helpen zoeken naar interessante investeringsvehikels. Formules die goedkoper zijn dan een krediet bij de bank maken meer kans.

Peter Degadt refereert nog aan wat hij beschouwt als mooie initiatieven, zoals de federale herziening van de vennootschapswetgeving en fiscale wetgeving. Zo is er sprake van dat sociale coöperatieve vennootschappen die investeren in vastgoed van eenzelfde fiscaal gunstregime zullen kunnen genieten als vastgoedvennootschappen. Dat is een goede stimulans. In het coöperatieve model ziet men ook potentieel. Het is de bedoeling extern kapitaal binnen te halen, als dat aan goede voorwaarden kan en met mogelijk een grote betrokkenheid van bewoners, ouders enzovoort. De federale bewegingen moeten nauwgezet gevolgd worden om te weten welke stimuli er worden ontwikkeld.

Cruciaal is ook een rechtszeker kader waarbinnen duurzaam ondernemen mogelijk is. Dat geeft de basis aan. Hij wil bakens, duidelijkheid en voorspelbaarheid opdat investeringsinitiatieven over meerdere jaren mogelijk worden.

Hendrik Delaruelle noemt de resolutie betreffende de infrastructuursubsidiëring van woonzorgvoorzieningen een belangrijk baken. Ook een duidelijk perspectief voor VIPA in alle sectoren is noodzakelijk. Er zijn goede afspraken nodig over de definitie van beschikbare middelen. Alle spelers binnen zorg en welzijn moeten op dezelfde manier behandeld worden. Er moet worden gestreefd naar duurzame oplossingen vanuit een langetermijnvisie.

II. Vragen van de leden

Lorin Parys is tevreden dat de sprekers principieel bereid zijn te zoeken naar alternatieve manieren om sneller en meer te investeren in zorg en welzijn. Hij voelt koudwatervrees bij de voorstellen. Het gaat erom reserves te activeren die toebehoren aan vzw's en dat impliceert vrijwilligheid. Dat betekent meteen ook dat het niet voor iedereen is. De analyse leerde dat een bepaald woonzorgcentrum 125 miljoen euro aan reserves heeft en andere instellingen zitten aan de andere kant van dat spectrum. Gemiddelden zijn gevaarlijk.

Lorin Parys geeft voorts mee dat werk moet worden gemaakt van duidelijke definities voor de diverse subsectoren.

De enige vraag die aan de orde is, is of er voldoende geld beschikbaar is dat op vrijwillige basis kan worden ingezet om de bovenbouw van een zorgfonds te kunnen verantwoorden. Dat gaat dan om ongeveer 70 tot 100 miljoen euro, wat als kritische massa beschouwd wordt om effectief iets te ondernemen.

De conceptnota herneemt enerzijds de definitie van de administratie, maar anderzijds is ook de actiefzijde gewogen. Hij komt zo uit op 780 miljoen euro aan beschikbare reserves, in lijn met wat de sprekers aangeven.

Er is gezegd dat de wakkere reserves slechts drie maanden loon kunnen overbruggen mochten de subsidies wegvallen. Gaat het om de reserves na aftrek van het sociaal passief?

Peter Degadt bevestigt en stelt dat men simpelweg een relevant beeld wil scheppen. Het gaat niet over het sociaal passief.

Lorin Parys begrijpt dat men na die aftrek dus nog eens drie maanden kan overbruggen.

Met het oog op de passiefzijde is men uitgegaan van een liquiditeit van 1,4 percent, wat een voldoende buffer inbouwt. Het lid wil geen cijferdiscussie maar vraagt of er potentieel is om winst te realiseren voor drie partijen: de voorzieningen die cash hebben maar geen bouwplannen en die dus rendement kunnen halen op hun cash, de voorzieningen die bouwplannen hebben en ze aldus sneller kunnen realiseren, en de Vlaming die van een betere zorginfrastructuur kan genieten.

De lacune waarvan sprake, wordt ook in de conceptnota en door de administratie aangegeven: de nv's zijn niet vervat. Lorin Parys stelt dat hij een partner is om dat hiaat op te vullen. De banken stellen evenwel dat dat niet kan. Hij wil zelf ook de cijfers van de nv's bekijken. Maar dat blijkt niet mogelijk. Hij wil graag een volledig beeld.

De vragen over het fonds zal hij voorleggen aan andere relevante spelers. Veronderstellen dat het fonds louter leent en ontleent tussen verschillende zorginstellingen is een te enge definitie. Privé-inbreng toelaten is een punt van discussie, maar kan voor een vierde winnende partij zorgen. Hij denkt aan het Zorgfonds waarin 60 tot 70 miljoen euro belegd zit over tien jaar. Het lijkt een interessant denkspoor.

Het fonds zou mezzanine leningen toestaan. Er wordt met twee tranches gewerkt: een 'junior debt tranche' en een 'senior debt tranche'. Een deel van het risico wordt afgedekt in de 'junior debt tranche'. De inbreng van privékapitaal kan een hefboom zijn.

De opmerking over het risicoprofiel van de klanten, is terecht. Tegelijk is er al over nagedacht en moet een en ander vooraf gecontroleerd worden. In eerste instantie is er de 'due diligence' van de bank voor de lening, vervolgens die van het fonds en eventueel het VIPA. De voorzieningen kunnen terugvallen op een vrij constante subsidiestroom. Het gaat bovendien om vastgoed dat niet meteen liquide is, maar wel een intrinsieke waarde vertegenwoordigt. Het risico is alvast beperkt.

De vraag naar een hogere rentevergoeding moet worden voorgelegd aan de banken en PMV.

Griet Coppé stelt dat de opmerkingen van de vzw's de conceptnota in een ander perspectief plaatsen. De uiteenzetting bracht duidelijkheid over bedragen en mogelijkheden.

Dat een op vier vzw's met verlies werkt, wekt verbijstering. De continuïteit van dienstverlening is de sleutel. De vergrijzing en de toenemende zorgnood moeten het uitgangspunt zijn. Senior Assist uit de commerciële sector kan voor problemen zorgen. CD&V wil de continuïteit van dienstverlening gevrijwaard zien. De missie van de vzw's is zorgen dat de middelen in de vzw blijven en gebruikt worden waarvoor ze dienen.

Er is de voorbije jaren een schaalvergroting doorgevoerd. Als dat niet het geval was, wat zou dan de toestand van de reserves zijn? Is de sector er door de schaalvergroting in geslaagd meer reserves op te bouwen?

Op 8 november 2013 keurde de Vlaamse Regering een besluit goed betreffende de algemene regels inzake de subsidiëring. Het besluit legt beperkingen op aan de aanwending van reserves. De totaal gecumuleerde reserves mogen maximaal 50 percent bedragen van het subsidiebedrag van de laatst gesubsidieerde werkingsperiode. Hoe worden die rechtsregels door de gesubsidieerde voorzieningen ervaren? Is het begrip 'reserve' voldoende uitgeklaard? De sprekers gaan ervan uit dat reserves bestemde fondsen zijn en niet direct beschikbaar.

De conceptnota gaat enkel over de vzw-structuren. Is het niet wenselijk om de winsten van commerciële zorgorganisaties ook vrijwillig te poolen? Ze kunnen eventueel ondergebracht worden in een infrastructuurfonds voor toekomstige investeringen. Dan worden de middelen daarvoor niet alleen door de vzw's opgehoest, maar dragen ook de commerciële zorgorganisaties vrijwillig bij.

Vera Jans weet dat de zaken niet altijd zijn zoals de media ze voorstellen. Die berg van 2 miljard euro is er niet. Het is goed dat de sector een waarheidsgetrouwe schets kan geven van wat er speelt. De sprekers vertegenwoordigen een sector van vele voorzieningen die moeite hebben om een boekjaar positief af te sluiten. Het verheugt haar dat de sprekers met een constructieve houding in de realiteit staan.

De conceptnota geeft aan dat de vrijwillig gepoolde reserves geïnvesteerd worden in sociale impactobligaties. Het rendement is niet gegarandeerd, maar de conceptnota heeft het over winst op drie niveaus. Zo moet de overheid alleen betalen als de doelen gehaald worden. Hoe staan de sprekers ten aanzien van sociale impactobligaties in de hulpverlening in het algemeen maar vooral binnen het sociaal werk? In die sectoren staan wat minder mensen te springen om te ondernemen. Wat als de doelen daar niet gehaald worden, met de ernstige problematieken en zeer kwetsbare doelgroepen?

Hoe worden de reserves voor het sociaal passief in de diverse sectoren gevormd?

Er is verwezen naar meerderjarige personen met een handicap. De transitie naar de persoonsvolgende financiering brengt heel wat teweeg. Ze is niet vrijblijvend voor vergunde zorgaanbieders. Hun bezettings- en financieringszekerheid valt volledig weg. Wat is het effect op het financieel beleid van de voorzieningen? Is het mogelijk dat zij uit voorzorg cashbuffers vergroten? Welke invloed heeft de invoering van de persoonsvolgende financiering op de vorming van het sociaal passief voor de vergunde aanbieders?

De balansen van de woonzorgcentra lopen enorm uit elkaar. Hoe komt dat? Hebben de sprekers daar zicht op? In het financieel jaarverslag van Cofinimmo van 2016 leest Vera Jans dat hun brutohuurrendement op het zorgvastgoed 6,13 percent is. De uitbaters van dat zorgvastgoed zijn voornamelijk woonzorgcentra. Met welke opbrengsten van de uitbaters kan de huur betaald worden? Hoe kan dat rendement uitgekeerd worden? Hoe vertaalt zich dat in de balans en de resultatenrekening van de uitbaters?

Er wordt terecht verwezen naar de resolutie betreffende de infrastructuursubsidiëring van woonzorgvoorzieningen. Ze is meegenomen in het Vlaamse regeerakkoord 2014-2019. De principes voor subsidiëring worden daarin naar voren geschoven. Overheidssubsidiëring van zorgverlening, ondersteuning en infrastructuur moet afhankelijk gemaakt worden van het voeren van een uniforme en transparante boekhouding en van de naleving van een duidelijke begrenzing van eventueel aan derden verschuldigde vergoeding voor infrastructuur zodat die marktconform is. Heeft men zicht op de implementatie van de principes in bijvoorbeeld woonzorgcentra?

Is het wenselijk dat de Vlaamse overheid ook financieel toezicht houdt op organisaties zoals patrimoniumvennootschappen die in belangrijke mate gelinkt zijn aan uitbaters van woonzorgcentra?

Jan Bertels gaat ervan uit dat de investeringsnood in de welzijnssector algemeen erkend wordt. Alle investeringsopties en mogelijkheden om middelen te mobiliseren moeten worden verkend. Het is duidelijk dat er ook overheidsinvesteringen nodig zijn, zoals zowat elke Vlaamse of Europese denktank ook vooropstelt. Het lijkt zinvol om dat in de Commissie voor alternatieve financiering van overheidsinvesteringen aan te pakken.

Een overzicht van de integrale sector is essentieel om te kunnen oordelen. De sprekers hebben de schets gemaakt voor de vzw's, met de nodige cijfers. De mediaberichten zijn daarmee in perspectief geplaatst en ontkracht.

Los van de financiële discussie blijft de vraag hoe Vlaanderen de zorgsector moet organiseren. Welke actoren wil Vlaanderen toelaten in die zorgsector? De spreker ziet verschillende actoren: publieke, non-profit en commerciële. Monitoring is cruciaal en de overheid moet als regisseur en toezichthouder proactief kunnen reageren. Er moet financieel toezicht zijn op elke actor. In de ziekenhuissector is er ook financieel toezicht op de nv's, al moet dat met een apart systeem. Ook de patrimoniumvennootschappen moeten onder de loep worden genomen. Hoe zien de sprekers dat?

Met betrekking tot het aanleggen of vergroten van de buffers naar aanleiding van de persoonsvolgende financiering en de onzekerheid over de financiering op lange termijn, wil Jan Bertels weten of die onzekerheid op het terrein al zichtbaar is, ook al moet het geld nog toegekend worden en is er nog concretisering nodig. Er is duidelijkheid over het 5 euroforfait voor de woonzorgcentra. Dat biedt zekerheid, hoe klein het bedrag ook is. Is er een stijging van het aantal geplande investeringen? Is het vermelde cijfer de boekwaarde van het bestaande patrimonium? Is de boekwaarde van de gebouwen waarin de residentiële sector

zorg verstrekt nog maar de helft van de aanschafwaarde? Dan gaat de sector de verkeerde kant op omdat het patrimonium niet meer volstaat om de rendabiliteit te verzekeren. Er is veel te weinig renovatie of nieuwbouw geweest. Is er al een investeringsdynamiek op gang gekomen?

Peter Degadt noemt de vrijwilligheid een sterk argument. De sector wil evenwel alleen inzetten op zaken die lukken. Hij heeft vooral willen uitleggen dat men zich bij die reserves niet al te veel moet voorstellen en dat men absoluut ook extern kapitaal wil aantrekken. In dat laatste geval moeten de voorwaarden, zoals bijvoorbeeld rentevergoeding en waarborgen, bekend zijn.

De sector is zelf bezig met een schaalvergroting met positieve economische en organisatorische effecten. Voorzieningen kiezen zelf voor schaalvergroting, samenwerking en eventueel groepsvorming. Ze nemen het initiatief en de verantwoordelijkheid vanuit een zelfsturende houding. Binnen de groep kunnen middelen gepoold worden en solidair ingezet ten bate van de initiatiefnemer, zodat op lange termijn elke voorziening aan de beurt komt.

Is het nodig om een fonds op te richten waarin vrijwillig 700 miljoen euro wordt gepoold? Men moet voor ogen houden dat iemand die centen investeert, die er minimaal ook weer uit wil halen als hij zelf met een bepaalde behoefte zit. Als er geld in wordt gestoken en men gaat dan naar de bank om een krediet te verwerven, dan is de balans ontwricht doordat middelen niet beschikbaar zijn. Een fonds kan nuttig zijn want er zijn grote verschillen binnen en tussen sectoren en initiatieven. Misschien kunnen de vanuit financieel oogpunt beter werkende voorzieningen interesse hebben. De vraag blijft of er een hoger rendement is dan wat de alternatieven bieden.

Hendrik Delaruelle stipt aan dat dat aansluit bij wat is gezegd over het infrastructuurfonds. Moet de rol van de banken overgenomen worden? Het voorgestelde vehikel doet tal van vragen rijzen. Niemand staat te springen om daarmee aan de slag te gaan.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 is volgens *Peter Degadt* een horizontaal document dat de vzw's over dezelfde kam scheert als de overheidsdiensten. Dat is geen goede prikkel. De vzw's moeten geresponsabiliseerd worden en aangezet tot sparen. Ze hoeven ook niet op grote reserves te zitten. Met dat signaal zegt de Vlaamse Regering eigenlijk dat vzw's hun middelen beter meteen uitgeven omdat de middelen gespaard voor een toekomstig bouwinitiatief de facto afgeroomd worden door de Vlaamse Regering. De limiet is immers 50 percent van het subsidiebedrag. Het criterium is bovendien betwistbaar naargelang de omvang van de vzw's.

De winsten van de commerciële sector mogen gepoold worden, maar een en ander moet worden genuanceerd. Een rendement van 6,13 percent doet vragen rijzen. Het rendement komt uit de exploitatie van de vzw's of van de commerciële rechtspersonen. Het kan zijn dat men bijzonder efficiënt werkt, bijvoorbeeld door een kleinere staf 's nachts, minder inzet op veiligheid of minder personeel inzet. De middelen in de ouderenzorg zijn evenwel niet van die aard dat het met nog minder personeel kan. Men kan ook de dagprijs verhogen. Dan maakt men minder verlies, of in geval van meer winst kan die doorgesluisd worden naar een onderliggende patrimoniumstructuur. De spreker raadt aan te kijken naar de kostenstructuur van de exploitatie bij vzw's, nv's of bvba's, en na te gaan of er een knipperlicht moet branden bij een buitenmatig hoge kostenstructuur of een kostenstructuur die afwijkt van wat gangbaar is in de sector. Dat is de techniek om een verkapte winst naar de patrimoniumstructuur te sluizen door middel van huur. Dat stelt Cofinimmo in staat om 6,13 percent te geven. De vzw levert zorg en welzijn, en heeft bepaalde sommen nodig om werking en gebouwen te

financieren. Wat buiten een normale vergoeding valt, is verkapte winst. Een subsidiërende overheid kan dat nagaan via de bedrijfsrevisoren.

Het sociaal passief is zeer divers opgebouwd. Het principe komt uit de bedrijfssector. Bij een faillissement zijn er meerdere bevoorrechte schuldeisers, onder meer het personeel. Daarom moeten er bestemde fondsen worden opgebouwd. In een vzw maken die middelen deel uit van de financiële slagkracht van een organisatie. Wie het wat beter stelt, zal ook een hogere sociale reserve opbouwen. Een kleinere vzw die het jaar na jaar moeilijk heeft, zal de norm van zes maand loon niet kunnen vrijwaren bij een mogelijke vereffening.

Hendrik Delaruelle gaat nog in op de link tussen sociaal passief en persoonsvolgende financiering. Het wordt een noodzaak om een daadwerkelijk sociaal passief aan te leggen in dat kader. Fluctuaties in bezetting en schokken moeten worden opgevangen. Dat is een kwestie van goede bedrijfsvoering. Dat was ook de vaststelling in het eerste kwartaal van 2017. De match tussen personen met een budget en de zorgaanbieders verliep nog niet optimaal.

Peter Degadt zegt dat men inderdaad op cash zit en wacht. De cashbuffers zijn er maar men wacht op VIPA. Op welke VIPA-middelen kan men nog rekenen? Onder welke voorwaarden? Wanneer? Zodra er zekerheid is over de vijf euro, schiet de machinerie zeker in gang. De bouwplannen zijn er. De architecten zijn betaald. De onzekere situatie wordt mee veroorzaakt door een cyclisch fenomeen, de zesde staatshervorming en nieuwe systemen waarop de sector wacht.

Ook in de VAPH-sector zijn er cashbudgetten en dat is eigenlijk evident, stelt *Hendrik Delaruelle*. De klassieke internaten zijn omgevormd tot MFC's en FAM's als overgangmaatregel naar de persoonsvolgende financiering. Men bereidde zich daarop voor, maar de onduidelijkheid over vele aspecten en de uitbouw ervan, maakt dat er een zeer voorzichtig financieel beleid wordt gevoerd. Als de rust teruggekeerd is, normaliseert dat. Er is een grote periode van onzekerheid.

III. Uiteenzetting door Ann Gaublomme, directeur, en Wim Van Opstal, adviseur Innovatie en Ondernemerschap, Verso

1. Voorstelling

Volgens *Ann Gaublomme* is Verso de professionele werkgeversorganisatie die de belangen behartigt van socialprofitwerkgevers. Verso doet dat in de officiële kanalen zoals SERV en VESOC, samen met UNIZO, Voka, Boerenbond en de vakorganisaties. Leden zijn onder meer de vermelde organisaties, maar ook de Groep Maatwerk, Rode Kruis Vlaanderen enzovoort. Het is geen koepel van koepels maar een netwerkorganisatie die op socio-economisch niveau de belangen van de socialprofitwerkgevers verdedigt. De organisatie staat voor 400.000 arbeidsplaatsen en 14.000 vzw's in Vlaanderen in diverse sectoren.

2. Investeren in een inclusieve samenleving

Wim Van Opstal stelt in eerste instantie dat Verso zich aansluit bij de analyse van de heren Degadt en Delaruelle over de reserves. Hij brengt onder de aandacht dat die reserves in verhouding gezien moeten worden tot de loonkosten. Ook hij vraagt zich af waarom alleen de vzw's in het vizier komen en onderstreept graag de nood aan transparantie bij alle spelers.

Investeren in zorg wordt al te vaak gereduceerd tot investeren in stenen of in vastgoedprojecten. Om kwetsbare burgers een plaats te laten innemen in de

samenleving, moeten investeringen in de zorg ook vanuit het perspectief van de inclusieve samenleving bekeken worden. Dat behelst meer dan vastgoed.

Een eerste valkuil is dat er op het veld een loskoppeling is van exploitatie en vastgoed. Daar zijn vaak goede redenen voor, maar de visie op zorg wordt daarbij veelal losgekoppeld van die op de vastgoedprojecten. Een inclusieve visie ontbreekt. Heel wat initiatiefnemers zetten projecten op die zorginfrastructuur realiseren. Er zijn daarnaast ook heel wat oude initiatieven, vooral in de sector van personen met een beperking, die middelen proberen te mobiliseren om te investeren. Tot slot zijn er de vastgoedgroepen. Het gaat om drie verschillende perspectieven van waaruit zorginfrastructuur gerealiseerd wordt en bijgevolg ook drie verschillende belangen.

Verso vraagt om een geïntegreerde en inclusieve visie op de realisatie van zorginfrastructuur. Dat vergt meer dan het gefinancierd krijgen of betalen van bakstenen. Verso wil dat opentrekken zodat de overheid kan focussen op de financiering van de dienstverlening zelf. Woon- en leefkosten zijn voornamelijk een socio-economische kwestie. Daar moet vooral de socio-economische draagkracht van de zorgvrager in acht genomen worden. Ook dat vraagt om een integrale en inclusieve kijk op zorg. Het gaat ten slotte om sociale huisvesting, het bredere sociaal-economisch beleid en met name wie de woon- en leefkosten kan betalen.

3. Aantrekken van middelen

Die integrale en inclusieve kijk op zorg maakt dat Verso om middelen aan te trekken verder wil kijken. Verso raadt aan om meerdere stakeholders uit te nodigen om te investeren. De conceptnota maakt gewag van het activeren van reserves uit de sector. Voor Verso kunnen diverse stakeholders uit de samenleving investeren in zorginfrastructuur mits hun sociale missie en visie strookt. Dat moet verankerd worden. Er moet aandacht blijven voor betaalbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van de zorg die gerealiseerd wordt vanuit de bewuste infrastructuur.

Valkuilen daarbij zijn dat sommige spelers last krijgen van kortzichtigheid eenmaal middelen worden aangetrokken. Vanuit een kortzichtige beleggingshorizon wordt dan het laaghangende fruit op de vastgoedmarkt geplukt om enkele quick wins te realiseren inzake zorg. Dat wil Verso vermijden.

Sommige voorzieningen, zeker initiatieven van ouders van personen met een handicap, beginnen vaak kleinschalig zelf middelen te poolen. Dat brengt risico's mee. Als men een fonds wil oprichten of als vanuit de sector fondsen opgericht worden, pleit Verso ervoor om zeer omzichtig te zijn met risicomanagement en voor het hanteren van een minimale schaal om de risico's te spreiden. Men moet de nodige schaalvoordelen nastreven. Corporate governance is cruciaal. Alles vraagt om een degelijke monitoring en goed bestuur. De strategische beslissingen moeten losstaan van de operationele. Die fout komt vaker voor. Ook daar lopen zeker de initiatieven van ouders risico.

Verso raadt aan om uit te gaan van een investeringslogica en niet van een beleggingslogica. Als men middelen wil aantrekken vanuit sectoren en van bij andere stakeholders, nodig dan uit om te investeren en niet om te beleggen in zorg. Men mag niet per definitie uitgaan van een hoog rendement. Het moet gaan om langetermijninvesteringen in plaats van winst op korte termijn. De spreker herinnert aan wat er met het federale Kringloofonds is gebeurd. Dat wilde eveneens middelen aantrekken vanuit diverse hoek om te investeren in sociale economie. Er is een hoog rendement beloofd en er gebeurde van alles om dat ook waar te maken, zoals beleggen in rommelkredieten.

Er moet worden ingezet op minimale schaalgrootte, risicomanagement en corporate governance. Verso acht voorts het verankeren van de sociale missie en visie absoluut cruciaal. De coöperatieve vennootschap met sociaal oogmerk is daarvoor een goed kader. Daar kan men werken met een flexibel instrument om middelen aan te trekken met voldoende grendels en de mogelijkheid om die missie en visie te verankeren, door dividenduitkeringen te plafonneren of ervoor te zorgen dat de juiste stakeholders het laatste woord hebben.

Inclusie Invest is daar een voorbeeld van. Het is ontstaan vanuit de sectoren zelf. Het trekt middelen aan van voorzieningen en burgers. PMV participeert er ook in om te investeren in zorginfrastructuur. Verso raadt aan de drempels van die initiatieven te onderzoeken om te kunnen groeien, om te kunnen verbreden naar meer welzijnsdomeinen of op grotere schaal te kunnen werken. Er kan worden nagegaan hoe vergelijkbare initiatieven genomen kunnen worden. Er zijn lessen te trekken. Wat Inclusie Invest doet is een deel van de oplossing die wordt voorgesteld.

4. Aandacht voor flankerend beleid

Verso vraagt een coherent en rechtszeker investeringskader. Als men verschillende stakeholders uitnodigt om te investeren in zorginfrastructuur, moeten behalve rechtszekerheid, ook de middelen voor exploitatie volgen. Bovendien moet er een goede afstemming zijn tussen de beleidsniveaus en de beleidsdomeinen. Er is nog werk aan de winkel. De rechtszekerheid moet er zijn qua fiscaliteit, naast toezicht door de Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten op instrumenten die een beroep doen op het openbare spaarwezen. Als er nieuwe instrumenten ontwikkeld worden, moet er vanuit het federale niveau controle op kunnen zijn. Dat moet vooraf worden bekeken.

Er moet ook goede afstemming zijn met de federale initiatieven die worden genomen, zoals in het nieuwe kader voor de Sociale GVV. Het gaat nog breder. Zo moet er over de Vlaamse beleidsdomeinen heen ook afgestemd worden. Verso pleit ervoor om op een integrale manier de zorg van de toekomst in te schatten, met aandacht voor en afstemming met sociale huisvesting, ruimtelijke ordening, mobiliteit enzovoort. Dat moet voorkomen dat men te snel een plek wil vinden op de vastgoedmarkt om aan behoeften te voldoen wars van wat inclusieve opname van mensen met een zorgbehoefte betekent.

5. Lessen uit de financiële crisis

De gevolgen van de financiële crisis zijn nog voelbaar. Sociale ondernemers zijn van vele markten thuis, maar het zijn geen bankiers. Met het voorstel om een fonds op te richten dat als een coöperatieve bank moet fungeren waarin men elkaar kan helpen en ondersteunen, mogen de verwachtingen en de ambities van de sociale ondernemers niet overschat worden. Men kan werken met een cvba met sociaal oogmerk maar een te complex instrumentarium kan expertise en draagkracht van sociale ondernemers als bestuurders overstijgen.

Als valkuil vermeldt Verso dat de sociale sectoren in het verleden al bankier hebben gespeeld door grote participaties te nemen in coöperatieve structuren. Dat is slecht afgelopen. Het is zaak om de juiste accenten te leggen inzake governance en om de nodige grendels in te bouwen.

Heel wat beleidsbeslissingen zullen een grote impact hebben op de vraag naar zorginfrastructuur. Het gaat om investeringen die afgeschreven moeten worden over een periode van twintig jaar of langer. Die middelen komen van binnen of buiten de sector en er moet een terugbetalingscapaciteit gecreëerd worden binnen de sector. Die hangt evenwel af van de beleidscontouren van de

toekomst. Wat dat over die langere termijn wordt, is onbekend. Ook daarom moet een integrale visie het uitgangspunt zijn. Voorzichtigheid is geboden.

Ook de vastgoedmarkt is niet voorspelbaar. Veel is afhankelijk van beleidsbeslissingen en demografische ontwikkelingen. De beperkte vermarktbaarheid van specifiek zorgvastgoed is een aandachtspunt. Het is anders op de markt te brengen dan residentieel aanbod.

Ook het liquiditeitsmanagement is cruciaal. Wat als een speler de centen die hij belegde in een coöperatie met sociaal oogmerk plots nodig heeft? Is er een probleem voor de voorziening die geld heeft geïnvesteerd, voor de coöperatie of voor het fonds dat de middelen beheert? Er kunnen overschotten maar ook tekorten ontstaan. Dat vergt aandacht. Verso vraagt om na te gaan in hoeverre het instrumentarium van PMV benut kan worden. Dat kan volgens Verso zeer faciliterend en ondersteunend zijn. De expertise van VIPA kan ook betrokken worden. De verwachting van de sociaal ondernemer als bankier hoeft niet. Verso herhaalt ter zake dat alles vanuit een investeringsperspectief en niet als een beleggingsinstrument beschouwd moet worden. Er zijn spelers op de markt die vanuit een sociale beweging willen investeren voor een beperkt rendement. Om de neuzen in de juiste richting te houden, kan een plafonnering van de vergoeding op kapitaal vastgelegd worden. De cvba met sociaal oogmerk biedt daarin al enige garanties. Essentieel is een goede monitoring en transparantie van alle spelers en ook van de fondsen.

6. Social Impact Bonds

De Social Impact Bonds (sociale-impactobligaties) zijn een instrument dat is binnengesijpeld uit de Angelsaksische wereld. Er lopen inspirerende experimenten. De bestaande zorgverstrekking of dienstverlening wordt echter nergens integraal ingekanteld in dat instrument. Men kan ermee onderzoeken of nieuwe methodieken al dan niet werken. Men verzamelt er financiering mee om te experimenteren. Het is volgens Verso een onvoldragen instrument waarmee thans wordt geëxperimenteerd in Antwerpen en Brussel. Er resten nog heel wat vragen en er zijn valkuilen.

Met de Social Impact Bonds betaalt de overheid eigenlijk investeerders als bepaalde doelstellingen gehaald worden. Dat moet meetbaar zijn en die meetbaarheid van verscheidene aspecten van de zorg is beperkt. Dat hangt samen met de impact of veranderbaarheid die men kan inbouwen. Dat is eenvoudiger te realiseren als het gaat om bijvoorbeeld terugvalpreventie bij criminelen of begeleiding van kwetsbaren op de arbeidsmarkt. Veranderbaarheid meten in de sector van personen met een beperking of in een woonzorgcentrum ligt al veel moeilijker.

Er kunnen bovendien perverse effecten mee gepaard gaan. Als men beoordeeld wordt op basis van vooraf ingestelde criteria, dan wordt daarop gefocust. Het risico bestaat dat alle andere aspecten van goede zorg verwaarloosd worden.

Er is in Vlaanderen ook nog geen voldragen kader en er is geen zicht op de impact voor de begroting. Ook Europa moet het nog onder de loep nemen. Hoe het met de wetgeving op de overheidsopdrachten zit, is evenmin duidelijk. VDAB zoekt, maar men is er nog niet.

Verso vraagt aandacht voor al die valkuilen, mocht worden besloten om toch dergelijke experimenten op te zetten. Ook op dat vlak moet er voor Verso een voldragen rechtszeker beleidskader zijn.

Social Impact Bonds gaan tot slot uit van drie partijen. Een overheid die betaalt als de doelen gehaald worden, een dienstverlener en een impactinvesteerder. Die laatste wordt in dit voorstel gelijkgesteld met een zorgaanbieder die wat reserves heeft. Het gaat hier echter om twee verschillende profielen. Impactinvesteerders stappen in dergelijke initiatieven omwille van maatschappelijk verantwoord ondernemen, maar het heeft vaak ook te maken met de eigen communicatie, marketing en commerciële strategie. Sommige grote bedrijven beschouwen het als een interessant kanaal om nieuwe doelgroepen te bereiken. Dat is anders dan een zorgvoorziening die hierin stapt.

IV. Uiteenzetting door Jozef De Witte, voorzitter van SOM, de federatie van sociale ondernemingen vzw

Jozef De Witte spreekt voor de pluralistische progressieve werkgeversfederatie die zowat 35.000 werknemers vertegenwoordigt in 500 organisaties. Behalve in de drie sectoren kinderopvang, jeugd en personen met een handicap is SOM ook actief in onder meer de CAW's, huurdersbonden, sociale verhuurkantoren, wijkgezondheidscentra enzovoort. In totaal achttien sectoren.

Men moet in elk geval voorzichtig omspringen met de gegevens die de conceptnota vermeldt. Ze zijn niet altijd recent, en er is heel wat veranderd. Er is intussen een duidelijke schaalvergroting ingezet.

Sinds 2012 is vooral de financiering veranderd, zeker met de invoering van de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap. SOM staat resoluut achter dat principe. Het is een bijna Copernicaanse revolutie. Niemand mag tegelijk persoonsvolgende financiering en zekerheid voor de organisaties vragen. Ofwel zit de persoon met een handicap aan het stuur. De zorgaanbieder wordt dan zoals de aanbieder van producten in de supermarkt. Zij weten ook niet hoeveel klanten er morgen zijn en moeten zich daarop organiseren. Hij moet ondernemen. SOM pleit voor ondernemerschap maar dat levert een ander kader op. Er is bij persoonsvolgende financiering nog nauwelijks sprake van subsidies voor instellingen en zorgaanbieders. Het heeft geen zin meer om regels te verzinnen over welk percentage van de subsidies gereserveerd mag worden. De persoonsvolgende financiering is er al voor meerderjarige personen met een handicap en wordt allicht ook voor minderjarigen ingevoerd en in andere sectoren zoals ouderenzorg. Decretale wijzigingen mogen niet op het verleden reageren maar moeten oog hebben voor de evoluties in de betrokken sectoren en de mogelijke impact. Sommige aspecten zijn niet voldoende doordacht.

Net door de schaalvergroting en de toegenomen netwerking, die de overheid mee stimuleert, zijn er al heel wat initiatieven die middelen poolen om hun maatschappelijke doelstellingen te realiseren. De pooling gebeurt niet altijd boven de radar. Men wil daarmee niets verstoppen, maar er zijn al samenwerkingen zoals welzijnscampussen. Ze steken her en der de kop op en zowel openbare lokale besturen en openbare vzw's als private vzw's investeren erin. De VIPA-regeling is daar niet op toegemeten, en men moet bijgevolg uitzonderingen aanvragen. Misschien is het veel dringender om dat aan te pakken dan nog nieuwe instrumenten te verzinnen. Het lijkt goed dat het beleid rekening houdt met wat er reeds bestaat aan initiatieven. Naast een loutere cijferanalyse van boekhoudingen kan men bevragen welke initiatieven sociale ondernemers al nemen om de middelen optimaal in te zetten.

SOM is een werkgeversfederatie die zich niet beperkt tot sociaal overleg en werkgeverschapsmateries in enge zin, maar ook voluit kiest voor het stimuleren en ondersteunen van sociaal ondernemerschap. Veel van de aangesloten leden zijn echte sociale ondernemers, die creatief bezig zijn en nadenken over hoe ze

hun kapitaal het efficiëntst kunnen inzetten om zo de maatschappelijke en sociale doelen te realiseren die hen voor ogen staan. Zo willen ze bijdragen aan het welzijn van de samenleving. SOM kent veel initiatieven waarbij die sociale ondernemers investeren in nieuwe activiteiten en zo inspelen op de vragen en behoeften van hun cliënten en gebruikers. Soms doen zij dat onder hun eigen naam, soms onder een andere of een nieuwe naam. Dat valt allemaal niet zomaar af te leiden uit een loutere cijferanalyse.

Investeren in welzijn betekent veel meer dan investeren in bakstenen. Investeren in IT, in opleidingen voor personeel, in nieuwe vormen van werken enzovoort, is meer dan investeren in gebouwen. Zuinigheid is geboden omdat er misschien ook geld opzij ligt voor nieuwe initiatieven waar gebruikers naar vragen. Investeren in welzijnsbeleid mag derhalve niet gereduceerd worden tot louter investeren in infrastructuur.

Er zijn al heel wat initiatieven. Er zijn organisaties waar dat minder het geval is. Er zullen allicht organisaties op te veel geld zitten. Plots stellen dat het nodig is om een initiatief te nemen dat geldt voor alle organisaties, gaat echter te ver.

De vraag is of de sociale ondernemers van SOM zitten te wachten op een overheidsinitiatief zoals voorgesteld in de conceptnota. De vraag is ook of het oprichten en het beheren van fondsen tot de kerntaken van de Vlaamse overheid behoort. De leden van SOM hebben daarover alvast hun twijfels. Zij rekenen in elk geval op een overheid die daarentegen het sociaal ondernemen stimuleert en hiervoor een regelluw kader creëert. Dat moet de prioriteit zijn.

V. Vragen van de leden

Lorin Parys is tevreden met de uiteenzetting van Verso. Hij ziet overlap met de eigen denkwijze: focus van de overheidsfinanciering op zorg, woon- en leefkosten is een socio-economische kwestie waarnaar meerdere stakeholders moeten kijken. Dan kan men oordelen of er een antwoord is. Het is aan de overheid om met die stakeholders een inclusieve visie te ontwikkelen.

De vraag naar een coherent kader is even pertinent voor sociale als voor gewone ondernemers. Ondernemers willen weten wanneer ze wat kunnen, waar ze daarvoor terecht kunnen en ze zien liefst niet voortdurend wijzigingen aan de regels en het kader, want dat leidt tot terughoudendheid als het om investeren gaat. Die boodschap is alvast aangekomen.

Liquiditeit is belangrijk. Een voorziening die middelen stort in een infrastructuurfonds wil de zekerheid dat die middelen beschikbaar zijn mocht ze ze zelf nodig hebben. Dat neemt hij mee in het verdere traject, maar hij ziet alvast oplossingen in een liquiditeitsbuffer. Er is geloof in de expertise en het faciliterende karakter van PMV en VIPA.

Lorin Parys kan zich vinden in de kritiek en opmerkingen van Verso.

Ook de Social Impact Bonds zijn juist geschetst. Het blijft een experiment. Het is nooit de bedoeling om reguliere dienstverlening van de overheid met een Social Impact Bond te financieren. Daar dient het instrument niet voor, maar men kan er wel mee onderzoeken of iets werkt of niet. Het kan inderdaad niet voor alles in zorg en welzijn. Meetbaarheid is namelijk een punt.

Algemeen is de vraag met betrekking tot de oprichting van een fonds of dat louter over infrastructuur moet gaan. Er is vraag naar impulsen vanuit de overheid om te zorgen dat er op andere manieren aanmoediging is voor innovatie

in zorg en welzijn. In dat verband is de Social Impact Bond interessant. Het fonds zou focussen op zorginfrastructuur, maar dat is een andere risicoprofiel dan bij innovatie. Men zou privaat kapitaal kunnen investeren of als zorgaanbieder mee instappen.

Hij gaat graag in op de vraag van de heer De Witte of een fonds beheren tot de kerntaken van de Vlaamse overheid behoort. Lorin Parys schuift steeds naar voren dat het om een vrijwillig initiatief gaat. Als de sector en/of aanbieders daar brood in zien, moeten ze het zelf bestieren. De enige rol van de overheid is de expertise van VIPA en PMV aanreiken. Het gaat veeleer om de coöperatieve gedachte waarbij zorgaanbieders met cash zonder plannen, potentiële investeerders in zorg en derde partijen die privékapitaal willen inbrengen, samenkomen om een hefboom te creëren die maatschappelijke winst oplevert. De overheid kan faciliteren, maar hoeft niet aan het stuur te zitten. De input van de sector is bij de verdere ontwikkeling cruciaal.

Griet Coppé hoort van Verso vooral waarschuwingen over de financiële crisis, en hoe men een investeringslogica moet hanteren en geen beleggingsdoelen. Het lid neemt alvast mee dat men zich goed moet bezinnen over nieuwe regelgeving. Misschien is dat niet nodig, met het oog op de vrijwilligheid.

Er is gewezen op mogelijk perverse effecten en nadruk gelegd op transparantie voor alle spelers. Het lid verwijst naar de aanbevelingen van goed bestuur voor de welzijns- en zorgorganisaties die in 2016 zijn uitgevaardigd door het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Daarin staat dat de directie in samenspraak met de raad van bestuur een duurzaam financieel beleid voert met oog voor rendabiliteit, solvabiliteit en liquiditeit. Hoe beoordeelt men de opvolging van die aanbeveling door de profit- en socialprofitvoorzieningen?

Vera Jans is tevreden dat dieper is ingegaan op de Social Impact Bond. Er zijn er nog maar weinig en het ligt niet eenvoudig. Het moet de bedoeling zijn van een overheid om kansen te scheppen voor innovatieve ideeën. Ze vindt het spoor in elk geval boeiend. Er is intussen wel ervaring met pps-constructies, waar het uiteindelijk ook op neerkomt. De meetbaarheid en het voorbeeld van VDAB zijn sprekend. De doorstroom naar de reguliere arbeidsmarkt is meetbaar. Wat er gebeurt met wie niet doorstroomt naar de reguliere arbeidsmarkt, moet de overheid zelf opvolgen. Er zijn vooral mogelijkheden in sectoren die nieuwe methodieken kunnen ontwikkelen. Men haalt dan die derde partij erbij om zo iets te realiseren waarvoor de overheid nog geen oplossing heeft. Kan dat? Wat goed loopt behoeft geen vernieuwing in methodiek. Daarvoor kan het instrument niet dienen. Waarvoor kan de Social Impact Bond dienen? De literatuur heeft het over re-integratie van ex-criminelen, geestelijke gezondheidszorg, verslavingsproblematieken enzovoort.

Het is een mooi beeld dat men moet investeren en niet moet beleggen in zorg. Zelf wil ze in het kader van zorg het ook niet steevast hebben over maximalisatie van de winst, maar wel over de maximalisatie van het maatschappelijk rendement. Als daar financiële meerwaarde uit voortkomt, is dat des te beter. De conceptnota is opgebouwd vanuit de hoop om door het oprichten van een fonds sneller zorginfrastructuur te realiseren.

Inclusie Invest bouwt al aangepaste woningen voor personen met een handicap. Men kan er aandelen van kopen voor een bepaald bedrag. Het dividend ligt niet hoog, maar kan dat systeem niet meer uitgebouwd worden? Of zijn dergelijke mechanismen alleen voor bepaalde sectoren haalbaar? Moet men niet meer inzetten op dergelijke goede voorbeelden? Of komt dat niet tegemoet aan het streven van de conceptnota?

Jan Bertels sluit zich aan bij het idee van investeren in een inclusieve samenleving en niet alleen in stenen. Investeren in zorg is veel omvattender. Dat moet de achtergrond zijn.

Ook het pleidooi voor een rechtszeker kader volgt het lid. Tegelijk hoort hij ook een waarschuwing bij alle sprekers. Iedereen zegt "schoenmaker blijf bij uw leest". Moet de overheid dat allemaal zelf initiëren of organiseren? De heer Parys hanteert dan de term coöperatie, zij het in de betekenis van een loutere samenwerkingsgedachte tussen de diverse betrokkenen. Zelf ziet hij dat anders, in de idee van de historische coöperatie. Hoe zien de sprekers dat? Worden ze meegesleept in iets dat men niet wil?

Bij de Social Impact Bond waarschuwt men voor rolverwarring tussen zorgaanbieder en impactinvesteerder. Kan dat beter toegelicht worden?

Ann Gaublomme zoomt uit. Zit men te wachten op de vernieuwing die vooropgesteld wordt? De context van de social profit is heel anders dan in 2012. Alles verandert: financieringsmodellen, demografie, kijk op zorg en welzijn enzovoort. Die dynamiek is prima maar om ook morgen de dienstverlening aan de burger te garanderen, moeten sociale ondernemingen weerbaar, wendbaar en flexibel genoeg gemaakt worden om in die veranderende context hun plaats te vinden en kwaliteitsvolle dienstverlening te blijven garanderen. Daarvoor is goed bestuur nodig. Management van sociale ondernemingen heeft andere profielen en competenties dan voorheen. De aanbevelingen voor goed bestuur worden bijzonder ter harte genomen. Verso beschouwt het als een opdracht om als interprofessionele werkgeversorganisatie daarop in te zetten samen met de ledenorganisaties. Organisaties worden volop gestimuleerd om een managementstructuur en 'good governance' waar te maken.

De grote noden behelzen net het warm maken van organisaties voor optimale schaalgrootte, structurele hervormingen en innovaties. Elke vzw moet in beweging blijven om de noden van de toekomst aan te kunnen. Anticiperen is noodzakelijk. De SERV voerde onderzoek naar de innovatiekracht in zorg en welzijn. Die kracht is groot maar valt of staat met het leiderschap. Om de socialprofitsectoren richting goed bestuur, efficiënt inzet van middelen en degelijk management te sturen, zijn hervormingen, goede managementstructuren, good governance en innovatie de sleutels. De Social Impact Bonds worden ter zake als instrument vermeld, maar de spreekster refereert aan de ondersteuning die de overheid al biedt inzake innovatie, strategische hervormingen enzovoort ten aanzien van kmo's of de bedrijfswereld. Verso roept de overheid op verantwoordelijkheid te nemen ten aanzien van de socialprofitwerkgevers met incentives voor die praktijken.

Wim Van Opstal vult aan dat de Social Impact Bond een goed instrument kan zijn voor innovatie. Er moet onderzocht worden of het wettelijk in orde is om te voorkomen dat pioniers die hun nek uitsteken ervoor afgestraft worden.

Veel laagdrempeliger is de toegang tot de innovatieondersteuning van de social profit door VLAIO. Vooralsnog blijft de social profit van heel wat van die ondersteuningsinstrumenten voor ondernemingen uitgesloten.

De focus bij Social Impact Bonds ligt bij methodieken, en niet bij het realiseren van infrastructuur. Dat is een groot onderscheid. De perverse effecten worden vaak onderbelicht. Bij dergelijke instrumenten en experimenten is er vaak sprake van het afromen of skimming van de meest interessante doelgroepen waarmee men vlot de doelstellingen kan bereiken. Dat brengt het risico mee dat men de minst complexe dossiers aantrekt, vanwege de snelle resultaten die geboekt kunnen worden. Zo haalt men immers de doelen. De meest complexe doelgroepen

pen op de arbeidsmarkt, in het kader van justitieel welzijnswerk en dergelijke, laat men dus achter. Dat vergt in elk geval grondige ex-postevaluatie.

De rolverwarring gaat erom dat een impactinvesteerder vaak ook nog expertise kan inbrengen, complementair aan die van de zorgverstrekker. Het gaat dan om niet-methodiekgebonden kennis die bijdraagt aan het welslagen van een experiment, zoals bedrijfsmatige input, financiële technieken, communicatie enzovoort. Bovendien raakt die impactinvesteerder meer betrokken als hij afhankelijk is van het welslagen van een project. Deze aanvullende rol is er niet als de zorgaanbieder ook impactinvesteerder is.

Coöperatie is te begrijpen als een cvba met sociaal oogmerk. Inclusie Invest werkt daarmee. Zij willen met 10 percent middelen van de eigen sector en 90 percent middelen privé werken, maar zijn er nog niet. De rol van de voorziening is bewaker te zijn van de sociale missie en visie van het fonds. Dan speelt men voornamelijk bouwheer en men kan alle expertise ter zake bundelen, en men is bezig met het poolen van middelen, zonder dat er al een zeer complex financieel kader is zoals dat bij coöperatief bankieren zou zijn.

Ann Gaublomme verduidelijkt dat het zeker niet de bedoeling is om de kmo-portefeuille te heroriënteren. Verso wil ondersteuning voor innovatie en ondernemerschap in de social profit.

Jozef De Witte benadrukt nog dat met de persoonsvolgende financiering het risico voor sociale ondernemers gestegen is. Daar is niks mis mee, maar men moet zich er wel op voorbereiden. Er zijn al sociale ondernemingen in moeilijkheden geraakt. Wat daaraan ten grondslag ligt, is belangrijk maar ze moeten vooral over de middelen beschikken om met die risico's om te gaan. Plots zit men met een scenario waar zekere financiering wegvalt. SOM juicht toe dat de personen met een handicap aan het stuur gezet worden. De insteek is totaal veranderd en de sector vraagt bijgevolg nog heel wat innovatie. Die zit niet de facto in gebouwen. In Zweedse ziekenhuizen krijgt vrijwel geen enkele patiënt eten op de kamer, maar wel in een zelfbedieningsbuffet. Ondervoeding is een probleem in ziekenhuizen en rusthuizen. Voor zieke mensen is bewegen doorgaans goed. Het is ook goed als mensen met hun familie kunnen eten. Alles hangt af van de bereidheid om nieuwe methodieken te ontwikkelen. Er zijn totaal verschillende modellen en praktijken die elk hun impact hebben. Het is een voorbeeld van innovatie en hoe er winst kan worden geboekt op gezondheidsvlak. Het betekent letterlijk ook financiële winst. Dat ondersteunen is essentieel.

VI. Uiteenzetting door Francis Rysman, bedrijfsrevisor kantoor Vandelanotte

Francis Rysman werkt bij kantoor Vandelanotte en is bedrijfsrevisor sinds 1994. Zijn bedrijf werkt in grote mate voor vzw's van de zorgsector. Het controleert heel wat ziekenhuizen, algemene en psychiatrische, cgg's, CAW's, een tiental voorzieningen in de VAPH-sector, kinderdagverblijven, een drietal voorzieningen in de bijzondere jeugdzorg en sinds kort ook Samenlevingsopbouw West- en Oost-Vlaanderen.

1. Aandachtspunten

Vooreerst vraagt hij waarom hoofdstuk 3 van de conceptnota uitgaat van cijfers van 31 december 2012 terwijl er recentere cijfers zijn. Sinds 2004 moeten ook vzw's een jaarrekening indienen bij de Nationale Bank binnen de dertig dagen na de algemene vergadering die uiterlijk op 30 juni moet plaatsvinden. Vanaf 1 augustus zijn de cijfers van 2016 beschikbaar. Sinds 2012 zijn er immers heel

wat investeringen gebeurd, zijn oude leningen afgelost en is de kassituatie ook grondig veranderd. Een upgradering van de cijfers tot 2015 en thans zelfs van de cijfers tot 2016 is wenselijk en mogelijk. In de conceptnota wordt opgemerkt dat een groep van welzijnsorganisaties soms hun cijfers samen consolideren in één grote vzw. De Vlaamse overheid is bij machte om deelcijfers op te vragen.

Bij hoofdstuk 3.2 heeft de spreker een bedenking bij de opbrengsten. De opbrengsten gedeeld door het gemiddeld aantal vte levert voor de sector gezins- en thuiszorg amper 38.136 euro op. Een verpleegkundige kost ongeveer 50 tot 60.000 euro per jaar. In de andere sectoren zijn de kosten wel ongeveer gelijk aan de opbrengsten. Er rijzen dan ook vragen over de validering van de bedrijfsopbrengsten in die sector.

Hoofdstuk 3.3 levert enkele opvallende vaststellingen op. Zo werkt 32 percent van de geanalyseerde organisaties met bedrijfsverlies en 24 percent heeft een verlies van het boekjaar. Het verschil tussen het bedrijfsverlies en het verlies van het boekjaar is dat rekening gehouden wordt met de financiële kosten en de uitzonderlijke elementen. Nochtans kan het fonds maar gestijfd worden als voldoende organisaties een belangrijk overschot boeken. Het valt dus na te gaan of de niet-verlieslatende voldoende middelen kunnen opbrengen.

In datzelfde hoofdstuk wordt gewezen op het verschil tussen het bedrijfsresultaat en het uitzonderlijk resultaat, eigenlijk het eindresultaat, en dan vooral in de VAPH-sector. De reden is achterstand in de subsidiëring. Normaal staat één jaar open als saldo maar zowel eind 2015 als eind 2016 waren dat er twee. Het VAPH moet die middelen nog bezorgen aan de instellingen. Dat tegoed dient zo goed mogelijk te worden geraamd in de boekhouding. Omdat er altijd verschillen zijn met de afrekeningen, die soms lang op zich laten wachten, zijn de sectoren verplicht die als uitzonderlijke opbrengsten te boeken. Ook die achterstanden en de daaruit volgende ramingen maken het niet aangewezen te werken met de cijfers van 2012.

In andere welzijnssectoren als het jeugdwerk, de cgg's, CAW's en samenlevingsopbouw wordt er met een enveloppefinanciering gewerkt, dus vaste bedragen per boekjaar. Ook de liquiditeitsregeling is goed: twee keer 45 percent in de loop van het jaar en op het einde van het jaar 10 percent. De CAW's ontvangen zelfs al hun middelen tijdens het boekjaar, wat de financiële planning vergemakkelijkt. Uitzonderlijke resultaten vallen daar amper voor. Het is zelden nodig te werken met ramingen. In de conceptnota wordt trouwens verkeerdelijk gesproken van 'verkeerde boekingen' in de VAPH-sector. De boeking is juist, alleen is het definitieve bedrag niet bekend. Eigenlijk zijn het gewoon verkeerde ramingen door de raad van bestuur, meestal goedgekeurd door de commissaris van de vzw's.

In hoofdstuk 3.5 worden de liquiditeiten geraamd door van het eigen vermogen de kapitaalsubsidies af te trekken. Het verschil tussen beide wordt de reserves genoemd: 63,5 percent minus 20,9 percent geeft 42,6 percent van het balanstotaal. Die benaderingswijze is niet correct. Reserve is immers een specifieke boekhoudkundige term die slaat op de passiefzijde van de balans, en die veel meer omvat van het eigen vermogen dan enkel de liquide middelen. Een ander onderdeel van het eigen vermogen is het oprichtingspatrimonium, ingebracht via inbreng, legaten en schenkingen. Dat wordt in de conceptnota onterecht bij liquide reserves gerekend. Voorts omvat het eigen vermogen nog de bestemde fondsen, dat zijn middelen die ingevolge een beslissing van de algemene vergadering van de vzw bestemd zijn voor een bepaald doel. In een recent advies zegt de Commissie voor Boekhoudkundige Normen dat die fondsen enkel gevormd mogen worden uit de volgende onderdelen van de winst: het overgedragen resultaat en het resultaat van het boekjaar. De algemene

vergadering zet middelen in een bestemd fonds opzij na een weldoordacht voorstel tot resultaatsverwerking door de raad van bestuur. Meestal gaat het om infrastructuurinvesteringen, hoewel de gelden ook voor het sociaal passief bestemd kunnen zijn. Eigenlijk is het een spaarpotje. Het geld is niet langer vrij beschikbaar. Het verdient aanbeveling de omvang van die bestemde fondsen in kaart te brengen en van de reserves af te trekken. Volgens de conceptnota zat er in die bestemde fondsen eind 2015 meer dan 610 miljoen euro. Die middelen kunnen dus niet in het nieuwe fonds gestort worden.

In hoofdstuk 3.5 staat dat een buffer van 20 percent van de opbrengsten voldoende is voor een verantwoord financieel beleid: 20 percent van 12 maanden betekent dat elke organisatie 2,4 maanden opbrengsten als buffer moet hebben. De spreker is benieuwd naar de herkomst van die hypothese. Misschien haalt de welzijnssector in zijn geheel dat percentage, maar lang niet alle sectoren.

Zoals gezegd wordt het begrip 'reserves' in de conceptnota niet volgens de correcte boekhoudkundige definitie gehanteerd. Daarbij komt nog dat de term volgens de vzw-wetgeving niet meer bestaat: het zijn overgedragen resultaten of bestemde fondsen.

Op pagina 10 van de conceptnota staat terecht dat de bestemde fondsen uit het eigen vermogen moeten worden gefilterd. Voor de 630 vzw's was er eind 2015 2,1 miljard euro boekhoudkundige reserves. Na uitfiltering van de bestemde fondsen zakt dat bedrag tot 1,4 miljard euro, wat betekent dat er 610 miljoen euro in de bestemde fondsen zit. Verderop brengt men echter de bestemde fondsen niet in mindering van de kassituatie bij het berekenen van wat men de liquide reserves noemt. De kassituatie wordt op pagina 11 berekend: 796 miljoen euro, maar 610 miljoen euro daarvan heeft in hoofde van die vzw's al een bestemming gekregen. De bestemde fondsen worden terecht afgetrokken van de passiefkant. Aan actiefzijde moeten de fondsen echter ook van de kassituatie afgetrokken worden. Pas dan komt men tot de liquide reserves. In de conceptnota staat ook het bedrag van 841 miljoen euro liquide reserves, wat doet vermoeden dat de verlieslatende vzw's daarvoor niet in rekening gebracht zijn.

Op pagina 10 staat dat sommige bestemde fondsen dienen voor zorginfrastructuur om daaruit te concluderen dat de beschikbare middelen te conservatief worden ingeschat. 610 miljoen euro is inderdaad opzijgezet voor infrastructuur, maar het is onbegrijpelijk dat die middelen nogmaals bij de beschikbare middelen worden geteld. De geraamde bedragen staan bij iedere vzw geboekt op de passiefkant maar de beschikbare liquiditeiten die vermeld staan op het actief van de balans hebben al een aanwending (bestemming) gekregen nadat de algemene vergadering van de vzw beslist heeft over de bestemming van de resultaten door toevoeging van haar bestemde fondsen.

Dat op pagina 11 de liquiditeit ingeschat wordt op basis van het nettobedrijfskapitaal is een goede zaak. Eerst wordt er een aantal algemene liquiditeitsratio's toegepast, ook de 'acid test' komt aan bod. Dat is een foto van de financiële gezondheid van de vzw op 31 december. Die momentopname kan worden beïnvloed door tijdelijke factoren, zoals onbetaalde facturen of achterstallige subsidies. Op pagina 11 wordt een ruimere notie van bedrijfskapitaal gebruikt: niet alleen de momentopname op 31 december maar ook achterstallige subsidies, vorderingen, leveranciersschulden, personeelsschulden enzovoort worden verrekend. Die zogenaamde liquiditeitsbenadering via het nettobedrijfskapitaal, geeft een goed benaderend beeld van de beschikbare cash. Alleen worden ook hier de bestemde fondsen niet in mindering gebracht.

Als van de 796 miljoen euro nettobedrijfskapitaal cashmatig beschikbaar, de 610 miljoen euro in de bestemde fondsen afgetrokken wordt, rest er 186 miljoen

euro, genoeg voor amper een achttiental nieuwe bouwwerken. Het valt te betwijfelen of het fonds op korte termijn de nodige zorginfrastructuur zal kunnen bouwen om wachtlijsten weg te werken. Het doet denken aan een ingreep in de VIPA-financiering van enkele jaren geleden. Oorspronkelijk betaalde het fonds zijn toelage van 60 percent voor infrastructuurwerken in een keer. Dat is nog steeds zo voor kleinere diensten als kinderopvangcentra, maar voor woonzorgcentra, ziekenhuizen en VAPH-centra wordt de subsidie van 60 percent uitgesmeerd over twintig jaarlijkse gebruikstoelagen. De Vlaamse overheid kan zo de last spreiden over twintig jaar, hoewel Europa bepaald heeft dat het toch bij de schuld moet worden gerekend. Oorspronkelijk was het systeem ook bedoeld om de wachtlijsten weg te werken, wat niet gelukt is.

Bij hoofdstuk 5.1 wordt opgemerkt dat de middelen gepoold worden. Vermogende vzw's die in aanmerking komen, mogen vrijwillig storten. Op de tussenschakel, eigenlijk een intermediaire functie, kleeft ook een prijs. De facto zal die ten laste komen van de diverse welzijnssectoren die bijgevolg minder zullen ontvangen. Zoals bij iedere bank is er daarenboven een transformatierisico. De welzijnsinstellingen kunnen geld inleggen en daar bijvoorbeeld 2 percent op winnen. Het geld wordt echter uitgeleend over een langere termijn van twintig jaar. Dat is een transformatie van de korte naar de lange termijn. De vzw moet echter het geld kunnen opvragen als ze wil investeren in eigen infrastructuur. Dat liquiditeitsprobleem wordt gesignaleerd op pagina 15 van de conceptnota. Eigenlijk heeft het fonds, net als een bank, een liquiditeitsbuffer nodig om dat opvragingsrisico te dekken. De kwestie is dan wie die kapitaalsbuffer garandeert: de overheid of de particuliere markt?

Waar de 60 percent VIPA-financiering in de balans onder het eigen vermogen wordt ondergebracht, worden middelen ontleend uit het nieuwe fonds in de balans verrekend als schuld. Daar komen ze bij de rubriek 'bankleningen'. Het systeem kan de financiële gezondheid van de vzw's op langere termijn ondergraven.

De conceptnota werpt de technische vraag op hoe het risico tussen vzw-ontleener en onderliggende cashflows voor de betaling van return vanuit het fonds te scheiden. De enige mogelijkheid is een kapitaalsbuffer in het fonds zelf, door een andere bron gefinancierd dan de afbetalende vzw die mogelijk over kop kan gaan. Voorts is er een probleem met de waarborg: wie zal waarborgen dat een vzw zijn investeringen terugkrijgt als andere vzw's er niet in slagen hun lening terug te betalen?

Het is goed dat één en ander gekoppeld wordt aan de kaderreglementering van 8 november 2013 waarbij Vlaanderen een stramien bepaalt voor de subsidies die het aan de welzijnsinstellingen uitbetaalt. Daarin staat dat een vzw maximaal 50 percent van de werkingsopdrachten, voor maximaal een vierde van de jaarloonkost als reserve mag opbouwen, waarbij bestemde fondsen voor sociaal passief buiten beschouwing blijven. Bij een hogere reserve moeten er subsidies aan de Vlaamse overheid teruggestort worden. Dat percentage wordt thans opgetrokken tot 100 percent. Investerings in het nieuwe fonds mogen dan buiten beschouwing gelaten worden bij de berekeningen. Is dat eigenlijk de vermogende vzw's niet dwingen om middelen te draineren naar dat nieuwe fonds? Is er nog sprake van vrijwillige basis als een vzw die geld spaart voor eigen infrastructuur, gedwongen wordt de middelen terug te geven aan de overheid of in het fonds te storten?

VII. Uiteenzetting door Werner Decrem, Participatiemaatschappij Vlaanderen

1. Missie PMV

Werner Decrem is bij PMV verantwoordelijk voor de groep Infrastructuur en Vastgoed. PMV is de investeringsmaatschappij van het Vlaamse Gewest en financiert beloftevolle ondernemingen in verschillende fases van start tot groei over internationalisering, alsook beloftevolle projecten met de overheid en andere partners die volgens de maatschappij belangrijk zijn voor de welvaart en het welzijn van Vlaanderen. Ze financiert ondernemers in alle sectoren, dus ook in de welzijns- en zorgsector vanuit de overtuiging dat ondernemerschap cruciaal is. Voorwaarde is dat de onderneming of het project duurzaam en dus winstgevend is.

2. Zorg en welzijn

De activiteiten van PMV zijn op te delen in twee pijlers: financiering van ondernemingen en projectfinanciering in infrastructuur, vastgoed en duurzame energie. In die twee segmenten is de maatschappij al actief in zorg en welzijn. Ze investeerde al risicokapitaal in bedrijven met een hoog rendementspotentieel en een hoog risicoprofiel, en dan vooral in de lifescience (therapeutica en diagnostica), medische hulpmiddelen en ICT-oplossingen.

In het segment bedrijfsfinanciering geeft PMV achtergestelde leningen. Een deel van haar aanbod heeft de noemer PMV/Z, zijnde alle financieringsvormen die onder de de-minimisregelingen voor kmo's vallen, zoals Europees gedefinieerd. Ook vzw's kunnen van die financiering gebruikmaken als ze een economische activiteit voeren, wat in de zorg doorgaans het geval is, en voldoen aan de kmo-definitie. In de sectoren zorg en welzijn verstrekte de participatiemaatschappij onder de noemer kmo-cofinanciering achtergestelde leningen van maximaal 350.000 euro aan een rente van 3 percent op een maximale termijn van tien jaar aan voornamelijk kinderopvangdiensten. Weinig hadden de vorm van een vzw, niettegenstaande die wel in aanmerking kunnen komen.

Voorts is er het Impulsfonds waaruit startende artsen maximum 15.000 euro kunnen lenen. Die middelen worden verstrekt door het RIZIV. PMV verstrekte al zo'n 240 leningen, goed voor in totaal 3,6 miljoen euro. De winwinlening maakt het particulieren mogelijk een ondernemer een lening te geven van maximaal 50.000 euro, waarvoor ze dan een fiscaal voordeel krijgen: ze kunnen 2,5 percent van het uitgeleende bedrag aftrekken. Bij een faillissement kan de particuliere ontleners tot 30 percent fiscaal recupereren. In de zorgsector zijn al ongeveer zevenhonderd van dergelijke leningen verstrekt, voor in totaal 18,4 miljoen euro. Het zijn vooral artspraktijken of andere zelfstandige zorgverstrekkers, en af en toe ook een vzw die aan het kmo-criterium voldoet, die op die manier financiering verkrijgen. De regeling waarbij een gewestwaarborg gegeven wordt op een krediet is goed voor leningen van in totaal ongeveer 17,6 miljoen euro.

De pijler Infrastructuur, Vastgoed en Energie heeft van minister Vandeuren een enveloppe gekregen van 10 miljoen euro voor financiering van innovatieve woonvormen in zorg en welzijn. Zo heeft de PMV onder andere een participatie genomen in een coöperatieve die betaalbare woongelegenheden aanbiedt aan mensen met een beperking. PMV heeft daar 4 miljoen euro aan bestemd. Ook de zorgverstrekker zelf participeert in dat fonds. Daarnaast wordt er ook nog particulier kapitaal voor opgehaald. Streefdoel is een nettorendement op lange termijn voor de belegger van ongeveer 1,5 percent.

PMV heeft voorts een achtergestelde lening van anderhalf miljoen euro toegekend aan een innovatief woonzorgcentrum. Dat bedrag heeft het project financierbaar gemaakt: twee andere banken kenden leningen toe voor een totaal bedrag van 15 miljoen euro. Dat illustreert hoe een fonds kan dienen om ander geld aan te trekken om projecten te financieren. PMV onderzoekt voorts nog enkele dossiers die allicht ook aan het innovatieve concept voldoen.

Wat PMV nog niet gefinancierd heeft, hoewel ze er wel aanvragen voor krijgt, zijn assistentiewoningen. Die geraken gemakkelijk privaat gefinancierd. Ook voor sale-and-lease-backtransacties met grote zorgspelers zijn er voldoende mogelijkheden op de markt, en daarom is PMV op dat terrein niet actief. Dat neemt niet weg dat ook PMV leningsbehoeften in de sector ontwaart, omdat projecten niet gefinancierd geraken met louter een lening van de bank of omdat een andere vorm van financiering nodig is om de balans van de organisatie niet te veel te bezwaren.

PMV is actief als beheerder van fondsen en extern kapitaal, vooral van institutionele financiers, weliswaar niet in het zorgsegment: een vastgoedcertificaat, twee infrastructuurfondsen van respectievelijk 100 en 90 miljoen euro, een fonds voor mezzaninefinanciering, vooral gefinancierd met family offices, maar ook geleveraged met bankleningen.

3. Businesscase voor een fonds

In tegenstelling tot de vorige spreker heeft Werner Decrem zich niet gebogen over de manier waarop de middelen verzameld worden, maar wel over hoe zo'n fonds zou kunnen werken eens de middelen er zijn. Werner Decrem heeft in ieder geval het gevoel dat een fonds nut kan hebben, vooreerst door de toenemende vraag en het toenemende aantal zorgbehoevenden. Een tweede aspect is de drastische wijziging in het subsidiekader, waarbij de middelen door de persoonsvolgende financiering meer gespreid worden. Het derde aspect is de structurele financieringsbehoefte, een oud zeer. Een vierde reden is de wijziging van de typologie van de infrastructuur. Dat is gerelateerd aan de zogenaamde vermaatschappelijking van de zorg met kleinschaligere projecten, meer gediversifieerd en geïntegreerd

PMV stelt vast dat er op de markt heel wat geld beschikbaar is om financiering te verschaffen. Zo staat er 255 miljard euro op Belgische spaarboekjes: 91 percent daarvan wordt al omgezet in kredieten, dus rest 23 miljard euro. Ook Belgische verzekeraars investeren 11 miljard euro in vastgoed en infrastructuur en zoeken naar nieuwe mogelijkheden. Hetzelfde geldt voor de snelgroeiende Belgische pensioenfondsen die al 2 miljard euro investeren in vastgoed. Bij de 800 miljoen euro beschikbare cash bij 630 vzw's in zorg en welzijn en 325 miljoen euro beleggingen en liquiditeiten bij 163 woonzorgcentra, waar de conceptnota het over heeft, zijn wat kanttekeningen te maken. Het komt er echter op aan voor de bezitters van die middelen een aanbod te creëren dat het aantrekkelijk genoeg maakt om te investeren in de zorgsector op een manier die complementair is aan de huidige financieringsvormen waarover de sector beschikt. Welke structuur daar best dienstig voor kan zijn, is de sleutelkwestie. Die opzetten vergt een gefaseerde aanpak met early partners om eerst een portefeuille en vertrouwen op te bouwen met een beperkt aantal dossiers en projecten.

Beleggingen in vastgoed lopen over lange termijn en niet elke belegger is daarin geïnteresseerd. De achtergestelde lening is een optie. Social Impact Bonds zijn een andere mogelijkheid maar daarmee is PMV niet vertrouwd. De conceptnota heeft het niet over investeringen in vastgoed in een huurscenario, zoals ook bevak's werken. Om succesvol te zijn, heeft een fonds een divers aanbod nodig zodat het een aantrekkelijke portefeuille kan opbouwen voor investeerders. Naast

beleggers en projecten heeft een fonds ook een beheerder nodig, wat ook kosten inhoudt.

4. Aanbod voor zorg- en welzijnsorganisaties

Voor welzijns- en gezondheidsorganisaties moet het aanbod aanvullend zijn op de bestaande financieringsmogelijkheden. Zo moeten nieuwe vormen van achtergestelde leningen complementair zijn aan het aanbod van PMV/Z, dat mogelijks nog wat bijgesteld kan worden, bijvoorbeeld door de looptijd te verlengen. Eigenlijk gebeurt dergelijke financiering beter helemaal niet door dat nieuwe fonds omdat het doorgaans gaat om kleinere bedragen waarvoor een gestandaardiseerde manier van werken beter is. Ook zouden de managementkosten door te veel te kleine dossiers te hoog oplopen. Goed aan achtergestelde leningen is dat ze een hefboom zijn om gewone bankfinanciering los te weken. Met beperkte financiële middelen kan zo een grote impact geresorteed worden op de sector. Een achtergestelde lening zal altijd duurder zijn dan een bankkrediet omdat ze een hoger risico heeft en de belegger daarvoor gecompenseerd moet worden. De prijs moet echter bekeken worden samen met de kosten van de samenhangende lening bij de bank. Achtergestelde leningen zijn interessant voor projectontwikkelaars die net niet voldoende geld kunnen lenen bij de bank. Uiteraard is de voorwaarde dat ze een gezonde businesscase hebben.

Voorts pleit PMV voor een huuraanbod voor kleinere spelers zoals dat al bestaat voor grote voorzieningen. Het rendement zal lager liggen dan bij de grote bevak's, maar vergelijkbaar zijn met het residentiële huursegment. PMV ziet vooral huurmogelijkheden voor activiteiten buiten de corebusiness van de organisaties, bijvoorbeeld inclusieprojecten.

5. Aanbod voor beleggers

Aan beleggers biedt het fonds een toegang tot projecten, met een risico gespreid over verschillende projecten en gedeeld met andere deelnemers. Daarenboven kunnen ze rekenen op de zorgvuldigheidsanalyse en structurering van een professioneel management. In een fonds met een specifieke focus zijn beleggers zeker van een maatschappelijk georiënteerd investeringsbeleid. Het komt erop aan mensen te vinden die in ruil daarvoor niet het hoogste, maar wel een aanvaardbaar en bij het risico passend, rendement aanvaarden.

Een andere kwestie is voldoende liquiditeit zodat een organisatie haar spaargeld kan terugvragen. Daarvoor bestaan er verschillende oplossingen, maar zo vlot als bij een spaarboekje zal dat nooit kunnen. Een organisatie zou bijvoorbeeld twee keer op een jaar een bepaald geïnvesteerd bedrag kunnen afhalen op voorwaarde van tijdige notificatie. Om werkbaar te zijn, moet het kader stabiel zijn. Het systeem zal onderuitgaan als de wetgever de regelgeving zo verandert dat beleggers massaal gauw hun geld eruit willen halen.

6. Werking van het fonds

Het investeringsbeleid wordt bepaald in afspraak tussen het fonds en de beleggers. Zo heeft PMV voor haar fondsen een duidelijk kader over het type van investeringen, de risicoprofielen en de doelstellingen. De managers horen zich aan dat kader te houden. De beleggers, zeker als ze afkomstig zijn uit de sector zelf, mogen mee het algemene investeringsbeleid bepalen maar niet tussenkomen in besluitvorming over individuele dossiers. Steeds moet de onafhankelijkheid en professionaliteit van het managementteam verzekerd zijn. Zoals gezegd kan een uitstapmogelijkheid verzekerd worden binnen bepaalde grenzen. Als aandachtspunt ziet de spreker de managementkosten die zwaarder doorwegen bij kleine bedragen en lage rendementen. Het is aan te bevelen eerst met een

klein aantal partijen een portefeuille op te bouwen. Een andere kwestie is de ondersteuning door het Vlaamse Gewest, bijvoorbeeld door gunstige subsidievoorwaarden of een waarborgstelling om de liquiditeit te verzekeren. Maar een fonds dat op eigen benen kan staan is altijd te prefereren.

7. Conclusie

PMV ziet een fonds voor de welzijns- en zorgsector haalbaar, met een complementair aanbod met een aanvaardbaar rendement, gekoppeld aan een maatschappelijk investeringsbeleid met betrokkenheid van de sector in de financiering en het investeringsbeleid van het fonds.

VIII. Vragen van de leden

Lorin Parys heeft van PMV begrepen dat het fonds als aanvullend instrument zowel interessant kan zijn voor belegger als voor lener. Voorts zijn er volgens de sectorstudie van Belfius 325 miljoen euro aan beleggingen en liquiditeiten beschikbaar bij 163 woonzorgcentra, zowat 40 percent van het totale aantal woonzorgcentra. Het fonds hoeft geen volledige projecten te bekostigen maar moet een hefboom zijn voor andere financieringsbronnen.

Hij heeft er begrip voor dat het fonds klein begint, maar hoe groot moet het beginvolume zijn om de overheadkosten te dragen? Hoe groot moet het na enkele jaren zijn om voor belegger, lener en manager interessant te zijn? Hoe groot moeten de ontleende bedragen zijn om niet in het vaarwater van andere kredietverstrekkers als PMV/Z te komen? Wie kan er naast het Zorgfonds, private en institutionele beleggers middelen verstrekken? Hoe ziet PMV dat?

De vragen van de heer Rysman gaan vooral over kapitaalsopbouw. Die vragen zijn terecht, maar het is aan de minister om ze te beantwoorden. De conceptnota is gebaseerd op een studie van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin die werkt met cijfers van 2012. Ook *Lorin Parys* vroeg de minister een update. Ook op het antwoord over de deeljaarrekening en over de cijfers van de sector Gezinszorg en Aanvullende Thuiszorg wil hij een antwoord. Deels kan hij de opmerkingen over de reserves volgen maar de indieners van de conceptnota hebben voortgewerkt op de definitie van voornoemde studie om zowel aan actief- als aan passiefzijde de resultaten te becijferen. Zowel het Vlaams Welzijnsverbond als Zorgnet-Icuro hebben het over 680 miljoen euro aan reserves. Misschien is het aan de overheid om de definities voor de welzijnssector op punt te stellen en algemeen te laten gelden. De centrale kwestie is of het kapitaal voldoende is en de vraag groot genoeg. Volgens PMV is dat alleszins het geval. Dat de reserves gelimiteerd zijn, staat in een besluit van de Vlaamse Regering van 8 november 2013 dat iedereen bindt die subsidies krijgt van de Vlaamse overheid. Het is bedoeld om organisaties reserves te laten opbouwen, op voorwaarde dat ze ermee investeren.

Griet Coppé weet dat de conceptnota bedoeld is om extra middelen te vinden om te beleggen in de zorg. Als het echter de bedoeling is om enkel de beperkte reserves van de instellingen, die ze slechts voor korte tijd kunnen beleggen, te gebruiken, is de kwestie of er extra regels nodig zijn. Waren er voor Inclusie Invest, waar PMV in investeert, nieuwe regels nodig? Dat bekostigt infrastructuur onder andere voor personen met een beperking en heeft een streefrendement van 1,5 percent. Hoe is het kapitaal van Inclusie Invest opgebouwd?

Aan de heer Rysman vraagt ze of het sociaal passief volledig hoeft uit te staan in de liquide middelen. Wat is de wisselwerking tussen de bestemde fondsen (liquiditeiten) en de geldbeleggingen op de balans? De vzw's hebben hun

middelen zelf nodig en sparen jaren voor infrastructuurinvesteringen. Kunnen zij eigenlijk nog middelen aan een fonds toevertrouwen, wetende dat hun hoofddoel goede zorg is en niet beleggen in infrastructuur? Tenzij natuurlijk de wetgever hen daartoe verplicht. Onder impuls van minister Muyters is de aanwending van de reserves al aan banden gelegd.

Jan Bertels dankt de heer Rysman om het beeld dat vzw's over bergen geld beschikken, bij te stellen. Hij vraagt hem zijn waarschuwing voor verplichte investeringen wat meer toe te lichten. Hij vraagt de vergelijking met de 60 procent VIPA-investering te stofferen met cijfers. De financiering moet worden afgestemd op de behoefte en niet omgekeerd.

Dat het fonds een aanvullend instrument moet zijn, begrijpt hij, maar hij heeft drie vragen aan PMV over de randvoorwaarden. Wat is volgens PMV nodig om het fonds op te starten? Vanaf welke schaal kan het fonds een hefboomwerking hebben? Hij is er niet van overtuigd dat dat altijd automatisch het geval zal zijn. Hij vraagt de heer Decrem de wederopvraagmogelijkheden van de beleggers toe te lichten. Hij had het immers niet over een echte liquiditeitsgarantie maar een garantie gespreid in de tijd. De investeringsbehoeften van de vzw's mogen er niet door in het gedrang komen. Kleinere vzw's zouden ook kunnen huren. Jan Bertels vraagt van wie.

Katrien Schryvers vraagt hoe ontwikkelingen als schaalvergrotingen zich vertalen in balansen, jaarrekeningen en reserves. Wat is de invloed van de spreiding van subsidies over twintig jaar (gebruikerstoelage) op de reservevorming? Ze informeert voorts of de ramingen van de subsidies in de VAPH-sector soms overschattingen zijn van wat de vzw's uiteindelijk krijgen. Aan de heer Decrem vraagt ze hoe het fonds moet worden gestijfd en wat de minima zijn om het te kunnen oprichten. Tot slot wil ze weten waarom KidsInvest niet geslaagd is.

Francis Rysman antwoordt dat het niet nodig is dat het sociaal passief onmiddellijk in de liquiditeiten terug te vinden is. Reserves zijn immers een tussentijdse meting van het vermogen van een vzw. Dat vermogen is tussentijds belegd in diverse categorieën: gebouwen, voorraden, tegoeden op de mutualiteit, op de financierende overheid, bewoners of patiënten. Pas als de vzw ontbonden wordt, worden al die beleggingen omgezet in geld. Pas dan zal ook blijken of er voldoende middelen zijn om het sociaal passief te betalen. Zo lang de vzw werkt, hoeven die fondsen niet continu beschikbaar te zijn en kunnen ze belegd zijn op een iets langere termijn, bijvoorbeeld in infrastructuur.

In de conceptnota worden de geldbeleggingen en liquiditeiten uitgebreid met vorderingen en voorraden, de kortetermijschulden worden in mindering gebracht. In financiële analysetermen wordt dat het nettobedrijfskapitaal genoemd. De definitie in de tekst is de definitie aan de vorderingenkant. Dat is het verschil tussen vlottende activa en passiva.

Conceptueel is het beter het bedrijfskapitaal te bepalen door te starten van de middelen waarover de vzw beschikt, zijnde het eigen vermogen, de reserves en het oprichtingspatrimonium, uitgebreid met het vreemd vermogen op langere termijn, zijnde de bancaire leningen. In de financiële analysetermen wordt dat het permanente vermogen genoemd, waarvan niet alle onderdelen permanent opvraagbaar zijn. Een deel daarvan is immers geïnvesteerd in infrastructuur en kan niet onmiddellijk liquide gemaakt worden. Het wordt daarvan afgetrokken om het nettobedrijfskapitaal te bepalen. Bij een positief nettobedrijfskapitaal is er nog een buffer om het hoofd te bieden aan liquiditeitsschokken bij betalingen.

Naast dat nettobedrijfskapitaal staat de behoefte aan bedrijfskapitaal. Dat is het kapitaal nodig om de betalingen te doen tot de maandelijkse subsidies van de

overheid binnenlopen. Iedere vzw heeft immers kapitaal nodig om de stocks en voorraden te financieren, om de uitstaande vorderingen op bewoners, patiënten en dergelijke te prefinancieren, of om de lonen te betalen. Net dat aspect ontbreekt in de methodiek: de indieners van de conceptnota gaan ervan uit dat het nettobedrijfskapitaal voortdurend beschikbaar is, wat niet zo is omdat de vzw het nodig heeft om haar betalingen te doen. Eigenlijk moeten die behoeften afgetrokken worden van het totaal nettobedrijfskapitaal. Hij illustreert het met een voorbeeld: een vzw heeft 100 euro op de rekening staan en nog 900 euro tegoed van de overheid. De conceptnota gaat ervan uit dat de vzw 1000 euro nettobedrijfskapitaal beschikbaar heeft, terwijl er effectief slechts 100 euro aan liquiditeiten beschikbaar zijn voor bepaalde lopende uitgaven. De vzw moet immers nog wachten op haar 900 euro subsidietegoed van de overheid.

De regelgeving over de reserveopbouw moet worden gerespecteerd, maar tot op vandaag is er nog maar weinig teruggestort aan de overheid. Wat volgens de regels teruggestort moet worden, is niet langer eigen vermogen maar schuld, te boeken als een terug te betalen subsidie. Als een vzw voor een investeringsproject 90 percent reserves nodig heeft, wordt zij gedwongen om 40 percent aan de overheid terug te storten. Volgens de conceptnota krijgt de vzw de keuze om die 40 percent in het fonds te storten, maar dan rest de kwestie van de opvraagbaarheid op het moment dat de vzw een investering wil doen.

Werner Decrem zegt dat niet alleen de kritische massa maar ook de aard, grootte en complexiteit van de transacties de managementkosten bepalen. Bij PMV/Z en KidsInvest droeg het Vlaamse Gewest bij aan de managementkosten omdat die door de kleine transacties en de kleine rendementen niet terug te verdienen waren. Ruw geschat lijkt 50 miljoen euro een minimum voor een fonds. De meeste fondsen die PMV beheert, zijn het dubbele. Meer is uiteraard beter. De financiering van PMV/Z gaat tot 350.000 euro, dus het nieuwe fonds zou, om complementair te zijn, vanaf dat bedrag financieren. Om een aantrekkelijk beleggingsvoorstel te hebben, moet een fonds niet alleen precaire maar ook rendabele projecten financieren. De fondsgrootte mag niet worden gelijkgesteld aan het volume aan projecten dat wordt gefinancierd. Als het fonds zich op het meer risicodragende deel van de financiering richt, faciliteert het ook de financiering door banken. In die zin kan het fonds zeker een hefboomeffect hebben. Uiteraard zijn er verschillende componenten voor nodig. Als men een goede businesscase heeft, kan het eigen vermogen van de zorginstelling verstrekt met een achtergestelde lening extra comfort geven opdat de bank wil ontlenen. Hoe groot de hefboomwerking is, hangt af van het dossier. Een verhouding van één op tien is eerder groot. Het hangt onder meer af van het eigen vermogen van de instelling.

Naast zorgaanbieders denkt de spreker vooral aan institutionele financiers. Die kunnen immers handelen met een langetermijnperspectief en hechten belang aan maatschappelijk verantwoorde investeringen. Een andere mogelijkheid is dat de overheid in het begin participeert om het geheel op te starten.

Voor Inclusie Invest zijn er geen nieuwe regels nodig geweest. Voor dergelijke investering is PMV gemachtigd. Enkel als men nieuwe vormen van steun wil toekennen (subsidies of fiscaal) is mogelijk nieuwe regelgeving nodig. Voor wat de conceptnota voorstelt, moet enkel de regel gewijzigd worden dat reserves groter dan 50 percent door de ontvangers van subsidies aan de overheid moeten worden teruggestort.

Het is niet gemakkelijk om beleggers te vinden die, om nobele maatschappelijke doelstellingen, tevreden zijn met een beperkter rendement. De conceptnota focust vooral op investeerders uit de sector zelf. *Werner Decrem* denkt dat het wel gemakkelijker is om andere partners te overtuigen eens de sector zelf mee

investeert. Als er reserves zijn, is het in ieder geval een valabel denkspoor om te proberen die te betrekken.

Een fonds kan niet alle investeerders op hetzelfde moment terugbetalen omdat het geld belegd is in infrastructuur. Daarom moet het vooraf duidelijk maken hoeveel het jaarlijks kan terugbetalen aan investeerders die eruit willen. De mate van liquiditeit moet bepaald zijn in het afsprakenkader tussen investeerder en fonds.

Met een huuraanbod bedoelt hij dat het fonds zelf eigenaar is van het vastgoed en dat verhuurt. KidsInvest was volgens de spreker wel een geslaagd initiatief alleen is het als productaanbod opgegaan in de kmo-cofinanciering van de PMV.

IX. Uiteenzetting door Gino Vannieuwenhuyze, Vereniging van erkende diensten voor gezinszorg

1. Vlaamse Vereniging van de diensten voor gezinszorg

Gino Vannieuwenhuyze werkt voor de vzw Thuishulp, een dienst voor gezins- en aanvullende thuiszorg die ook afdelingen voor hulp met dienstencheques, voor kinderopvang, opleidingscentra heeft. De vzw is lid van VVDG. De raad van bestuur heeft hem gevraagd de mening van de diensten te geven over de conceptnota.

VVDG is de werkgeversorganisatie van de private en openbare diensten gezinszorg en aanvullende thuiszorg in Vlaanderen en telt een honderdtal leden, waarvan een twintigtal grote private diensten en ongeveer 85 openbare diensten. De aangesloten diensten hebben meer dan 30.000 werknemers in dienst, goed voor ongeveer 23.000 voltijdse medewerkers. Ze komen wekelijks over de vloer bij ongeveer 150.000 gezinnen. De medewerkers verlenen ongeveer 20 miljoen uren hulp en dienstverlening op jaarbasis.

VVDG heeft drie grote doelstellingen: VVDG vertegenwoordigt de leden bij onderhandelingen met vakbonden en overheden; VVDG bevordert de erkenning van de diensten gezinszorg en maakt de gezinszorg bekend bij het grote publiek; en VVDG verzamelt en analyseert informatie en gebruikt die om tot een betere dienstverlening te komen.

2. De reserves van de diensten gezinszorg

De reserves van de diensten voor gezinszorg zijn beperkt. Het eigen vermogen en het nettobedrijfskapitaal, zoals opgetekend in de jaarrekening bij de Nationale Bank, van sommige vzw's zijn inderdaad vrij omvangrijk. Die omvang is meer dan nodig om de gewone werking te verzekeren.

De tien grootste private diensten gezinszorg, samen goed voor meer dan 80 percent van het werkveld, hebben gemiddeld een eigen vermogen waarmee ze in staat zijn om bijna vier maanden loon te bekostigen. Het loon is goed voor 85 percent van de kosten van de vzw's. Als ook de werkingskosten in rekening gebracht worden, hebben de diensten een buffer voor iets meer dan drie maanden werking. De overheid betaalt slechts een voorschot ten belope van 90 percent. Die slaat op de werking van twee jaar eerder, wat maakt dat de voorschotten vaak slechts 86 tot 87 percent bedragen. Op de resterende 10 percent is het nog anderhalf jaar wachten. Dat dient geprefinancierd te worden door de voorziening. De overheid betaalt de voorschotten voor het lopende kwartaal pas op het einde van de tweede maand. Het is al voorgevallen, bijvoorbeeld bij de invoering van een nieuw boekhoudsysteem, dat de overheid

laat weten dat het voorschot enkele weken later betaald zal worden. Dat maakt dat een buffer van drie maanden geen overbodige luxe is. Diensten die daar niet over beschikken, zullen frequent liquiditeitsproblemen hebben.

Bepaalde organisaties hebben meer dan drie tot vier maanden buffer. Ook zij zullen die echter nodig hebben om de uitdagingen van de toekomst aan te kunnen. Vooreerst moet de werking volledig gedigitaliseerd worden. Bij de invoering van de BelRAI-schaal zullen alle gegevens digitaal ingevoerd worden en direct online moeten staan. Daarnaast zullen ook de prestaties van de medewerkers onmiddellijk digitaal geregistreerd worden. Ook de aansluiting op netwerken als Vitalink zal investeringen vergen. Daarenboven wordt de Europese privacyregeling in mei 2018 op de gezinszorg van toepassing. De diensten zullen ook sterk moeten inzetten op extra opleiding van de medewerkers. Door de kortere ligduur in ziekenhuizen, zullen zij meer gespecialiseerde hulp verlenen, zoals thuisdialyse, diverse metingen, begeleiding van demente patiënten, patiënten in hun laatste levensfase enzovoort.

De diensten voor gezinszorg staan voor een periode waarin de personeelskosten zullen pieken. Ze kenden immers een sterke groei in de jaren tachtig, met het toenemende aantal tweeverdienersgezinnen, waardoor heel wat personeel aangeworven werd. Daardoor telt de sector thans heel wat oudere werknemers. In de diensten voor gezinszorg is de gemiddelde leeftijd bijvoorbeeld 49 jaar. De gemiddelde leeftijd en de anciënniteit van het personeelsbestand zal nog minstens enkele jaren toenemen. Uit een simulatie van een zevental jaar geleden blijkt dat de anciënniteit zal pieken in 2020. Door de afschaffing van de landingsbanen, het optrekken van de pensioenleeftijd en de verstrenging van andere eindeloopbaanmaatregelen, zal de piek verlegd worden naar minstens 2024. De meerkosten hiervan ten opzicht van vandaag bedragen ongeveer 6,5 percent, terwijl de instellingen daar geen extra middelen voor krijgen. De subsidies zijn immers een vast bedrag per uur. Voor anciënniteit krijgen voorzieningen niets extra. Tot voor kort dacht de VVDG dat de taxshift de stijgende loonkosten zou kunnen temperen, maar recente persberichten doen vrezen dat het deel dat daarvoor gebruikt zal worden bijzonder klein zal zijn. De diensten gezinszorg zullen enorme inspanningen moeten doen om de personeelskosten te kunnen dragen.

De diensten voor gezinszorg staan open voor innovatie op alle vlakken, zorginhoudelijk maar ook op vlak van financiering en investering in zorg. De Social Impact Bonds die als voorbeeld aangehaald werden, worden in Nederland al frequent gebruikt. Het is echter aan de overheid om daar een concreet voorstel voor uit te werken. In de thuiszorg kan innovatie er ook voor zorgen dat er minder zorg nodig is. Door een bad te vervangen door een douche, kan de bejaarde zichzelf wassen, waardoor minder zorgbeurten nodig zijn. Een andere beloftevolle vernieuwing die minder zorg noodzakelijk maakt, is beeldzorg. De overheid zou de organisaties kunnen belonen om die investering deels te financieren. VVDG is bereid mee te werken, maar wil van de overheid vooral duidelijkheid op lange termijn.

3. Reserves, what's in a name?

De diensten voor gezinszorg willen een eerlijk en gelijk speelveld. De overheid dient het totaalplaatje te bekijken. Een exploitant kan zijn reserves immers gemakkelijk verschuiven naar andere entiteiten of beperken door een aantal ingrepen. De reserves dienen volledig bekeken te worden met oog voor winsten die verschoven worden naar externe structuren. Niet zozeer in de thuiszorg, maar in de woonzorgsector zijn er heel wat vennootschappen die een vaak aanzienlijke huur betalen aan een holding-vzw of vennootschap. Zo garandeert Aedifica 7 percent rendement op investeringen in Duitse rusthuizen. De diensten

voor thuiszorg vragen de overheid er nauwlettend op toe te zien dat de winsten niet op een gratuite manier verschoven worden.

4. Besluit

VVDG pleit voor duidelijkheid en transparantie op alle vlakken en een gelijk speelveld. Zorgverstrekkersdiensten willen zeker sociaal ondernemer zijn. De laatste tien jaar is in de diensten gezinszorg het management geprofessionaliseerd, met meer aandacht voor het financiële. Sociaal ondernemerschap vergt echter voldoende ruimte en middelen van de overheid. De overheid mag geen innovatie hinderen door te strikte regels. De VVDG sluit zich aan bij de standpunten van Verso, SOM en Zorgnet-Icuro.

Bart VAN MALDEREN,
voorzitter

Griet COPPÉ,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

bevak	beleggingsvennootschap met vast kapitaal
bvba	besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
CAW	centrum algemeen welzijnswerk
cgg	centrum voor geestelijke gezondheidszorg
ckg	centrum voor kinderzorg en gezinsondersteuning
cvba	coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
FAM	flexibel aanbod meerderjarigen
GVV	Gereguleerde Vastgoedvennootschap
ICT	informatie- en communicatietechnologie
IT	informatietechnologie
MFC	multifunctioneel centrum
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
PMV	ParticipatieMaatschappij Vlaanderen
pps	publiek-private samenwerking
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
SOM	federatie van sociale ondernemingen
UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
Verso	Vereniging voor Social Profit Ondernemingen
VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
VIPA	Vlaams Infrastructuurfonds voor Persoonsgebonden Aangelegenheden
VLAIO	Agentschap Innoveren en Ondernemen
Voka	Vlaams netwerk van ondernemingen
vte	voltijdsequivalent / voltijdsequivalent
VVDG	Vlaamse Vereniging van de diensten voor gezinszorg